

Årsberetning 2021

Pensjonistforbundet

Torggata 15
0181 Oslo

Postadresse

Postboks 6714, St. Olavs plass
0130 Oslo

Telefon: 22 34 87 70

E-post: pf@pensjonistforbundet.no
www.pensjonistforbundet.no

Følg oss også på Facebook:

www.facebook.com/pensjonistforbundet

Innhold

---

1 Innledning 4

Det vi vil nok, det får vi till! 6

---

2 Organisasjonen 8

Pensjonistforbundets ledelse 10
SAKO 13
Konsulenter 13
Nordisk og europeisk samarbeid 14
Aktiviteter 15
Kommunikasjon 26

---

3 Pensjon 34

Trygdeoppgjøret 2021 37
2021 i tall 41

---

4 Demokrati, deltakelse og tilgjengelighet 42

Et mer aldersvennlig samfunn 44
Eldreråd 45
Bostøttealliansen 47
Pårørendealliansen 48
Høringer 50

---

5 Helse og omsorg 56

Det sentrale helse- og sosialutvalget 58
En trygg alderdom 60
Høringer 61

---

6 Aktive eldre 62

Stort behov for digital opplæring 64
Vi sprer kunnskap og informasjon 67
Teknologiambassadørordningen 68

---

7 Pensjonistforbundet i tall 70

Antall lokalforeninger 72
Kollektive medlemmer 72
Medlemstall 72
Medlemsfordeler 73

Alle hørings svar finnes på
www.pensjonistforbundet.no

Forsidebilde: God stemning på landsstyremøtet høsten 2021. (foto: Johnny Syversen)

Baksiden: Landets første eldreombud Bente Lund Jacobsen besøkte helsekonferansen høsten 2021. (foto: Johnny Syversen)

1

Innledning

Det vi vil nok, det får vi til!

2021 ble nok et år i koronaens tegn dessverre. Riktignok klarte samfunnet å åpne opp og tilnærme seg normale forhold gjennom sommeren og tidlig høst, men i løpet av senhøsten var vi tilbake med strenge smittevernstiltak.

Vi gjorde svært mye riktig i 2020 hva smittevern og alternative kommunikasjonsformer angår, som vi kunne ta med oss inn i 2021. Vi har bevist at generasjonen som vokste opp i en analog verden, også behersker de nye digitale kommunikasjonsmåtene.

Det står stor respekt av den innsatsen lokalforeningene har utvist gjennom året. Det er definitivt ikke enkelt å drive frivillig foreningsarbeid når myndighetene legger store begrensninger for fysiske samlinger. Det er utfordrende å vite at det er så mange av medlemmene som gjerne skulle vært i en sosial sammenkomst, men som ikke får det til og blir sittende hjemme, alene i ensomhet. Den måten mange av foreningene har taklet dette på gjennom å sende blomster, SMS-hilsninger og en telefon i ny og ne, vitner om et genuint ønske om å kunne dele av sin tid med andre som trenger det. Det er ikke uten grunn at vi er norgesmestre i sosialt arbeid blant eldre!

Ekstraordinære midler fra staten, både gjennom stiftelsen DAM og statsforvalterne, har vært brukt flittig. Svært mange av våre lokal- og fylkesforeninger har benyttet seg av disse midlene og kreativiteten har vært stor. Ikke vet jeg hvor mange boulebaner det nå er etablert rundt omkring i landet, men få er det ikke. Nye turstier, treningsapparater i parker og sjakkturneringer er andre aktiviteter. Opplevelser for øyne, ører og gane har gått igjen i mange av tiltakene. Det er i det hele tatt mye som vi kan spille videre på i årene fremover.

Den desidert største saken for oss som forbund i 2021 ble trygdeoppgjøret. Et oppgjør som hadde i seg mange elementer av taktikk og matematikk. Steile fronter mellom embetsverket i Arbeids- og sosialdepartementet og våre økonomer, og enda steilere fronter mellom regjering og politisk ledelse hos oss. VI VANT!

Tallknuserne i embetsverket ble knust av våre tallknusere og regjeringens

trygdeoppgjørstaktikk ble knust av vår forhandlingstaktikk. En snedig måte å få brakt over en uenighetsprotokoll til Stortinget ble utslagsgivende. Tilbake satt en regjering, noen små pensjonistorganisasjoner og noen hovedorganisasjoner sjakk matt, mens vi overbeviste opposisjonen på Stortinget om at vår måte å regne på var rett. På den måten ble trygdeoppgjøret rettferdig, alle fikk mer i pensjon og regjeringen måtte finne frem igjen 640 millioner kroner på budsjettet.

I tillegg til dette måtte NAV bruke mange millioner kroner for å rette opp et slett stykke arbeid fra departementet. Dette trygdeoppgjøret bør være den beste attesten for vår deltakelse i teknisk beregningsutvalg fremover.

Stortingsvalget i september avsluttet en lang reise landet rundt for å snakke eldrepolitikk med valgaktørene. Vi hadde åpne valgmøter i alle valgkretser med likt budskap: Forhandlingsrett på pensjon, styrket kommuneøkonomi, egenandelssystem for tannhelse og styrket satsning på digital skoloring av eldre.

Møtene var stedvis godt besøkt og med god «temperatur». Det viktigste i etterkant er de kontaktene forbundsledelsen har knyttet med stortingsbenken for innværende periode.

Det er imponerende hva forbundets ansatte rådgivere har levert av skriftlige høringsvar gjennom året. Både høringer om pandemien, men også en rekke høringer som angår den enkelte pensjonist. Videre har Pensjonistforbundet vært særdeles aktiv i de høringer Stortinget har invitert til gjennom året.

Politisk har samarbeidet på tvers av politiske partier fungert etter intensjonen. Som en partipolitisk nøytral organisasjon, søker vi støtte der støtte er å hente på Stortinget. FrP og SV var samarbeidspartnere i forkant av trygdedrøftingene. Sp, Ap, MDG og Rødt hang seg på da vi

oversendte uenigheten om trygdeoppgjøret til Stortinget. Ap var toneangivende for en forhandlingsrett på andre saker enn trygdeoppgjøret, mens Sp har vært samtalepartnere i saken om samordningsfella.

Prosjektene som pågår i samarbeid med Helse- direktoratet, har vært aktive gjennom hele året tross utfordringer med fysiske samlinger. Kurs og konferanser har vært holdt på Teams og via webinarer med veldig godt oppmøte. Dataopplæringen har vært gjennomført som en- til-en opplæring med pleksiglass som smittebegrensende tiltak. Smarttelefonen, som er en del av prosjektet digital opplæring, har vært flittig brukt av hele organisasjonen og en fin hjelp til dem som har hatt problemer med å logge seg på digitale møter. Om lag 150 personer har fått opplæring som teknologiambassadører og er i sving i sine kommuner.

Det er jobbet veldig godt med fripolisesaken gjennom året og interessen for vårt arbeid er stadig økende, både fra fagfolk, politikere og medlemmer. De årlige rapportene om fripoliseselskapene er særdeles gode og rapporten for 2020 stadfestet at vårt arbeid med fripolise er viktig og vil være viktig i årene fremover.

Det samme gjelder kampen mot samordningsfella i offentlig sektor. Riktignok ville ikke høyesterett behandle anken, men politisk er engasjementet fortsatt stort, og med en stor aksjonsgruppe som medspillere ble det gjenopptatt samtaler med stortingspolitikere etter stortingsvalget høsten 2021.

Samspillet mellom politisk og administrativ ledelse av forbundet har fungert veldig godt gjennom året. Medlemstallet er stort sett uendret fra 2020. Det er ikke en ønsket situasjon, men ganske naturlig, all den tid covid-19 har umuliggjort mye av det naturlige vervearbeidet vårt. Det gledelige er at i den perioden samfunnet åpnet opp, steg medlemstallet i foreningene. Det forteller oss at når vi kan drive som normalt igjen, så vil medlemsmassen ta seg opp, og med ekstra verveinnsats både lokalt og nasjonalt, vil vi få flere medlemmer enn vi noen gang har hatt.

Fagforbundet sa opp sin samarbeidsavtale med oss i perioden, med mål om en ny avtale. Møtene har pågått gjennom året og et forslag til avtale ble

oversendt til de respektive styrende organer for godkjenning i januar 2022.

I en organisasjon som vår er det uunngåelig å miste gode medspillere gjennom året. Tillitsvalgte på alle plan er gått bort. Mennesker som har gjort en flott jobb for lokalsamfunnet og Pensjonistforbundet og som vil bli savnet.

Landsmøtene hos oss er definert som landets eldrepolitiske verksted. Gjennom hele vår organisasjon jobbes det med å forvalte og realisere den politikk som landsmøtet har bestemt, gjennom handlingsprogram og enkeltvedtak. Normalt holdes landsmøtene hvert tredje år, men koronasituasjonen har gjort at vi har måttet flytte landsmøtet i tid to ganger. Neste landsmøte er nå fastsatt til juni 2023 og skal foregå på Lillestrøm. Om koronasituasjonen igjen umuliggjør et fysisk møte, vil landsmøtet bli gjennomført digitalt.

Frem mot det har landsstyret i desember 2021 vedtatt en prioritering av de saker som gjenstår å jobbe med i handlingsprogrammet. De aller viktigste støttespillerne til de sentrale tillitsvalgte i det arbeidet er de tusenvis av tillitsvalgte i landets fylkes- og lokalforeninger og våre mer enn 240 000 medlemmer.

Takk for innsatsen i et år hvor vi viste at når vi virkelig vil noe, så får vi det til!

Pensjonistforbundet fylte 70 år i 2021 – og generalsekretær Harald Olimb Norman fikk overrakt et flott bilde fra Pensjonistforbundet i Vestfold ved leder Else Bjørg Thorbjørnsen. (Foto: Johnny Syversen)

Harald Olimb Norman

Harald Olimb Norman
Generalsekretær

2

Organisasjonen

Pensjonistforbundets sentralstyre samlet på takterrassen på kontoret i Oslo.
F.v. Nils-Edvard Olsen, Mellvin Steinsvoll, Helga Hjetland, Inger-Marie Stokker, Jan Davidsen, Tørres Sande, Bjørg Hageløkken, Ragnhild Marie Hagen, Else Ormaasen og Bjørn Egeli. (Foto: Johnny Syversen)

Pensjonistforbundets ledelse

Sentralstyret

Sentralstyret har hatt 15 møter og behandlet 116 saker i 2021. To styremøter har vært fysiske, de resterende 13 har vært digitale møter.

Sentralstyret består av:

Leder	Jan Davidsen	Hordaland
Første nestleder	Nils Edvard Olsen	Finnmark
Andre nestleder	Ragnhild M. Hagen	Oslo
Medlem	Inger-Marie Stokker	Postens Pensjonistforbund
Medlem	Helga Hjetland	Sogn og Fjordane
Medlem	Bjørg Hageløkken	Fagforbundet
Medlem	Tørres Sande	Fagforbundet
Medlem	Else Ormaasen	Industri Energi
Medlem	Mellvin Steinsvoll	Møre og Romsdal
Første vara	Bjørn Egeli	Agder
Andre vara	Gerd Møller	Akershus
Tredje vara	Arne Sigmund Thobru	Hedmark
Fjerde vara	Anne Lise Tangen	Trøndelag

Forhandlingsutvalget

Forhandlingsutvalget består av sentralstyret samt lederne av de respektive SAKO-organisasjonene.

Landsstyret

Dette er forbundets høyeste organ mellom landsmøtene. Landsstyret har hatt seks møter og behandlet 54 saker. Landsstyrets fire første møter var digitale, mens møtene 19.-21. oktober og 30. november - 2. desember var fysiske møter.

Landsstyret består av sentralstyret, fylkeslederne, representanter fra kollektivt tilsluttede organisasjoner, leder for helseutvalget og representant fra de ansatte. Kontrollkomiteen møter også ved landsstyrets møter. I tillegg er det vanlig at forbundets konsulenter, fylkessekretærer og deler av administrasjonen møter.

I tillegg til sentralstyret hadde landsstyret følgende medlemmer i 2021:

- Bjørn Eriksen, Østfold
- Sigmund Kristoffersen, Akershus
- Hans Olav Felix, Oslo
- Jan Tyriberget, Hedmark
- Per Eivind Furseth, Oppland
- Rune Bugge Persson, Buskerud
- Else Bjørg Thorbjørnsen, Vestfold
- Eva Lise Rosenvold / Lise Wiik (fra 21.09.21), Telemark
- Ivar Netland / Ingrid Wisløff Jæger (fra 22.09.21, Agder
- Jens Høibø, Agder
- Kjell Erfjord, Rogaland
- Vigdis Ravnøy, Hordaland
- Nils Asbjørn Gjerland, Sogn og Fjordane
- Anne Lise Hessen Følsvik, Møre og Romsdal
- Kjell Gylland, Trøndelag
- Liv Thun / Anne Lise Tangen (fra 21.10.21), Trøndelag
- Dagfinn Pettersen, Nordland
- Werner Kiil, Troms
- Jan Atle Samuelsen / Reidar Nilsen (fra 21.10.21), Finnmark

Fra Fagforbundet:

Tom B. Johansen, Randi Munch Aanonsen, Mary Sørensen, Kjell Engebretsen, Annie Irene Vika, Gerd Eva Volden, Kari Sletholt Bergkåsa/ Gunnar Johansen (fra 21.05.21), Odd Arne Heggås.

Fra Postens Pensjonistforbund:

Kjellaug Kristiansen Jota

Fra YTF:

Arnold Tveit

God stemning da landsstyret endelig kunne møtes fysisk igjen høsten 2021. (Foto: Johnny Syversen)

Fra Statens Vegvesen:

Kjell Sture Bjørvig

Fra Industri Energi:

Jan-Ole Ramstad

Ansattes representant:

Unn Johansen / Margrethe Gaassand (fra 27.05.21)

Landsmøtet flyttet til 2023

Landsstyret vedtok på sitt møte den 27. mai 2020 å utsette landsmøtet fra 2021 til 2022. Vedtaket var:

«Landsmøtet flyttes til 2022. Landsmøtet avholdes på Lillestrøm i juni måned. Summen av alle tre alternativene tilsier at det mest riktige ut fra en helserisikovurdering er å flytte Pensjonistforbundets neste landsmøte til 2022. Det vil også være det mest riktige sett fra et organisatorisk ståsted hva gjelder medinnflytelse og medbestemmelse for det enkelte medlem og den enkelte forening inn mot landsmøtet. Videre vil det være formålstjenlig av økonomiske og ressursmessige grunner.»

Med bakgrunn i den pågående covid-19-pandemien, behandlet sentralstyret saken på nytt på sitt møte 29. april 2021. Sentralstyret var enstemmig i sin innstilling til landsstyret om å utsette landsmøtet ytterligere, til juni 2023:

Det anbefales ut fra en helhetsvurdering å flytte landsmøtet i sin helhet til 2023.

1. Neste ordinære landsmøte i Pensjonistforbundet blir på Lillestrøm i juni 2023.
2. All politikk vedtatt på landsmøtet i 2018 prolangeres til 2023. All organisatorisk oppbygging av Pensjonistforbundet, herunder valg og størrelse på landsstyret, videreføres til 2023.
3. Det utarbeides debatthefter på ulike sider av vår nåværende politikk og mulig ny politikk for bruk i lokalforeningsarbeid frem mot landsmøtet. Dette for å styrke den faglige siden av medlemskapet lokalt.
4. FAFO rapporten «En styrket samfunnsrolle for Pensjonistforbundet» benyttes i sin helhet for å få iverksatt en diskusjon om vår rolle i det frivillige arbeidet i samfunnet. Videre hvordan medlemmer kan engasjere seg i eldrepolitisk arbeid/ samfunnsrelatert arbeid på annen måte enn gjennom tradisjonelt lokalforeningsarbeid
5. Det iverksettes et systematisk vervearbeid som omfatter alle nivåer i organisasjonen, med mål om å ha en enda sterkere organisasjon i ryggen inn i en ny kommune- og fylkestingsperiode.
6. Utviklingsoppgavene i forbindelse med fylkessekretærordningen og fordeling av midler til fylkesforeningene videreføres og kan om ønskelig behandles i landsmøteperioden.
7. Organisasjonsutviklingsarbeidet som ble iverksatt etter landsmøtet i 2018, videreføres og kan om ønskelig behandles i landsmøteperioden.
8. Kontingenten for 2022 på kr 470.- videreføres også i 2023. Landsmøtet i 2023 vedtar endringer i fremtidig kontingent.
9. Spørsmål om familiemedlemskap utredes og kan om ønskelig behandles på første landsmøte.
10. Det nedsettes et bredt sammensatt utvalg som skal jobbe frem en visjon og klare mål for Pensjonistforbundet etter 2023. Utvalget rapporterer til landsstyret og skal danne grunnlaget for en ny pakkeløsning inn mot landsmøtet i 2023.

Fra nå og til landsmøtet:

Tiden frem mot landsmøtet brukes til en storstilt gjenskaping av aktivitet i alle lokalforeninger, både innad i egne fylkesforeninger og i lokal-lagene i de forskjellige kollektivt tilmeldte organisasjoner.

1. Inngangen til dette bør være landsomfattende sosiale arrangementer 1.oktober 2021.
2. Storstilt satsning på opplæring på digitale flater for alle nivåer i organisasjonen. For det første for å være bedre rustet om vi igjen skulle komme i en situasjon i samfunnet hvor aktivitet stenges ned. For det andre å gjøre organisasjonen så interessant for nye og yngre pensjonister som er på søk etter steder å kunne være aktive, at de velger å ta del i vårt arbeid.
3. Bred kursing av tillitsvalgte på både digitale flater og ved fysiske kurs. Målet er å ha en godt rustet organisasjon som kan ta del i arbeidet den dagen forhandlingsretten er et faktum, og medinnflytelsen og medansvaret blir en viktig faktor i alt arbeid innad i organisasjonen.
4. Eldreådserfaring fra inneværende kommunevalgperiode skal dokumenteres og rapport skal legges frem for landsmøtet i 2023 for videre arbeid inn mot Storting og regjering.
5. Teknologiambassadørordningen forsterkes og det søkes samarbeid med KS, Norske Frivilligsentraler, I4 helse og andre for å sette mer fokus på dette som et bredt nasjonalt tiltak.
6. Optimalisere og trygge den totale økonomien innad i organisasjonen gjennom tilskuddsordninger for prosjekter, annonseinntekter på medlemsmagasinet, Facebook og nettsider samt trygge kontingentinntektene gjennom forsterket avtale med kollektive organisasjoner samt økt medlemsmasse lokalt.

Sentralstyret innstilte enstemmig overfor landsstyret å vedta anbefalingen på 10 punkter samt de arbeidspunkter som ligger i punktene A-F. Hans O. Felix fra Oslo fremmet et motforslag: Landsmøtet flyttes fra juni 2022 til uke 35/36 2022. Vedtektenes frister i forbindelse med landsmøtet flyttes tilsvarende.

Sentralstyrets innstilling ble vedtatt mot 8 stemmer. Det betyr at landsmøtet flyttes til 2023.

Kontrollkomité

Wenche Hansgaard (leder), Ove Lysklett og Ragnhild Mjøen Eilertsen

Pensjonistforbundets administrasjon

Administrasjonen besto ved utgangen av 2020 av:

- Harald Olimb Norman, generalsekretær
- Ragnhild Nestaas Dahl, områdeleder fag og politikk
- Mette Henriksen, områdeleder medlemservice
- Bjørg-Karin B. Buttedahl, kommunikasjonssjef
- Rolf Indseth, regnskapssjef
- Anders Rasch, webredaktør
- Trond Nedrebø, redaktør
- Arne Halaas, organisasjonssekretær
- Eyvind Frilseth, seniorrådgiver
- Tone Bye, prosjektleder velferdsteknologi (sluttet juni 2021)
- Anne-Kari Minsaas, prosjektleder velferdsteknologi (fra 1.12.21)
- Unn Johansen, prosjektleder digitale verktøy
- Sindre Farstad, seniorrådgiver pensjon
- Anne Hanshus, seniorrådgiver helse
- Margrethe Gaassand, rådgiver bolig og tilgjengelighet
- Lars Nestaas, rådgiver pensjon
- Jørn Karlsen, prosjektleder nytt regnskapssystem
- Hilde Bergan teamleder medlemservice
- Nina Persson, kontorkoordinator
- Erika Strøm-Olsen, sekretær medlemservice
- Unn Olimb Norman, prosjektleder teknologiambassadører – engasjement
- Grethe Fladmark, prosjektleder – engasjement

SAKO

SAKO – samarbeidskomiteen for pensjonister – har som formål å styrke og utvikle samarbeidet mellom offentlige pensjonistorganisasjoner og andre landsdekkende pensjonistorganisasjoner. Leder i Pensjonistforbundet er leder i SAKO og Pensjonistforbundet er sekretariat for SAKO. Viktige oppgaver er blant annet det årlige trygdeoppgjøret, krav til statsbudsjettet og høringsvar.

Medlemmer i SAKO

- Pensjonistforbundet
- Fagforbundet*
- Postens pensjonistforbund*
- Statens vegvesens pensjonistforbund*
- LO-stats kontaktutvalg
- Jernbanepensjonistenes Forbund
- Telepensjonistenes Forbund
- Politiets Pensjonistforbund

Noen av SAKO-organisasjonene: F.v. Kjellaug Kristiansen Jota fra Postens Pensjonistforbund, Kjell Bjørvig fra Statens Vegvesen, Bjørg Hageløkken fra Fagforbundet og Harald Lund fra Jernbanepensjonistenes Forbund.

Industri Energi er invitert med.

(* = Fagforbundet, Postens pensjonistforbund og Statens vegvesens pensjonistforbund har meldt sine pensjonistmedlemmer kollektivt inn i Pensjonistforbundet).

Årets SAKO-konferanse ble arrangert på Gardermoen den 19. oktober 2021.

Temaer var:

1. Gjennomgang av regjeringen Solbergs statsbudsjett for 2022 og hvilke føringer en ny regjering vil legge inn.
2. Den politiske situasjonen fremover i regjering og på Storting
3. Helseforetaksmodellen
4. Et løft for SAKO-samarbeidet – et arbeid for å gjøre SAKO større
5. Nytt fra organisasjonene

Ut over SAKO-konferansen har det vært fire møter i SAKO i 2021.

Konsulenter

Pensjonistforbundet hadde følgende konsulenter i 2020:

- Carsten O Five og Anne Grethe Skårdal: Økonomitelefonen (se egen omtale)
- Anita Vatland: Pårørendealliansen (se egen omtale)
- Wenche Malmedal: helse- og omsorgssaker, leder av det sentrale Helse- og sosialutvalget (se egen omtale)
- Hans Ekornholmen: foredragsvirksomhet om velferdsteknologi mm.

- Geir Mosti: samarbeid med kollektive organisasjoner og verving
- Arnfinn Ihle: fylkessammenslåing, kommunal økonomi og foredragsholdere
- Torstein Øverland: fripoliser
- Steinar Barstad: helse- og omsorgssaker
- Jens Høibø/Rune Ramsli: kurs og opplæring
- Kristin Mehre: velferdsteknologi
- Steinar Ness: politisk arbeid
- Arvid Libak: politisk arbeid

Nordisk og europeisk samarbeid Norden

Pensjonistforbundet er med i den Nordiske Samarbeidskomiteen (NSK), som er en organisasjon for pensjonistorganisasjonene i Norden. Sekretariatsfunksjonen til NSK tas hånd om av Pensionärernas Riksorganisation fra Sverige. Følgende organisasjoner er med i NSK:

Danmark

Faglige Seniorer

Finland

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL r.y/
Pensionstagarnas Centralförbund PCF rf

Færøyene

Landsfelag Pensionista

Island

Landssamband

Sverige

Pensionärernas Riksorganisation (PRO) Svenska
KommunalPensionärernas Förbund (SKPF)

Norge

Pensjonistforbundet

Møter i den Nordiske Samarbeidskomiteen

Den Nordiske Samarbeidskomiteen hadde sitt årsmøte 7. mai 2021 digitalt på Zoom.

NSK behandlet regnskap og revisjonsberetning, virksomhetsberetning og årsplan. Leder for NSK er Christina Tallberg fra svenske PRO.

Det lyktes for NSK å avholde et fysisk høstmøte 15.-17. september 2021 på Færøyene. Programmet inneholdt et styremøte for NSK og et dagsseminar

viet konsekvensene av koronapandemien på helse- og eldreomsorgen i de nordiske land. Fra Færøyene holdt dr. Pål Weihe, som har ledet avdelingen for arbeidsmedisin og folkehelse på Færøyene i over 30 år, et interessant foredrag om folkehelsen generelt og koronapandemien spesielt, på Færøyene.

Færøyenes situasjon under koronapandemien var et av temaene da Den Nordiske Samarbeidskomiteen møttes i september. (Foto: Arne Halaas)

Europa

Pensjonistforbundet har siden 2020 vært medlem av AGE Platform Europe, som er den viktigste eldreorganisasjonen i Europa. Pensjonistorganisasjoner fra EU og EFTA-land kan søke om medlemskap og den valgte lederen (presidenten) er danske Ebbe Johansen.

Første del av den årlige generalforsamlingen for AGE ble holdt 1. juni. Generalforsamlingens andre del var 18. november, hvor organisasjonens 20 års-jubileum ble markert.

Pensjonistforbundet har gjennom året deltatt på flere digitale møter og konferanser i regi av AGE. Koronapandemien har vært et sentralt tema for flere av møtene

Den Nordiske Samarbeidskomiteen hadde fysisk høstmøte på Færøyene 15.-17. september. (Foto: Arne Halaas)

Aktiviteter

Samarbeid med Fagforbundet

For at Pensjonistforbundet skal være en sterk og tydelig organisasjon på alle nivåer, er det viktig at store, kollektivt tilmeldte organisasjoner motiverer sine medlemmer til aktiv deltakelse, også i våre lokalforeninger. Det gode samarbeidet vi har med Fagforbundet på sentralt nivå, ønsker vi også å få til i våre fylkes- og lokalforeninger.

Samarbeidsprosjekter i 2021:

1. Tannhelseprosjektet

Tannhelsekampanjen 05. mai - 18. oktober 2021 var et samarbeidsprosjekt mellom Fagforbundet Ung, Pensjonistforbundet, Fagforbundets pensjonist- og uføreutvalg og med bistand og faglig støtte fra pensjonert Bergens-tannlege Terje Mikkelsen, initiativtaker og administrator for Facebook-gruppa tannbehandling/økonomi. Tannhelsekampanjen bidro til at gratis tannbehandling til alle/ tannhelse inn i egenandelsordningen ble et gjennomgangstema i valgkampen hos de rødgrønne partiene.

Valget ble vunnet av de rødgrønne partiene, og Ap og Sp dannet ny regjering. Den 6. oktober sendte tannhelsekampanjen forslag til Ap og Sp om hvordan en tannhelsereform kan fases inn i

egenandelsordningen, som innspill til arbeidet med regjeringserklæringen. Forslaget ble også sendt til SV og Rødt. Hovedbudskapet i denne henvendelsen var å kreve en egenandelsordning for tannhelsetjenester på lik linje med andre helsetjenester. Vi foreslo også en tretrinnsmodell for innfasing, for å vise at det finnes muligheter innenfor en akseptabel økonomisk ramme.

Hurdalsplattformens tekst om tannhelse ble likevel ikke i tråd med tannhelsekampanjens krav og forslag. Intensjonen til Ap og Sp er å ha «en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten med mål om å likestille den med andre helsetjenester», men de har ikke mål om å greie det de neste fire årene.

Organisasjonene i tannhelsekampanjen fortsetter arbeidet for å få tannhelsen inn i egenandelsordningen, men hver for seg. Erfaringene fra samarbeidet er positive, og bredden bidro til at unge, pensjonister, lavlønnte, studenter, arbeidsløse og uføre følte seg inkludert og at noen kjempet for en sak som angår dem. Samarbeidsprosjektet ble likevel avsluttet i denne omgang, men kan iverksettes igjen ved behov, for eksempel i forbindelse med kortere, konkrete prosjekter og kampanjer.

2. Mat i eldreomsorgen

Pensjonistforbundet og Fagforbundets pensjonistutvalg ville sette søkelys på mat i eldreomsorgen og følge opp innholdet i brosjyren «Mat i eldreomsorgen», som Fagforbundet og Pensjonistforbundet laget i 2019. Der beskrives det hvor viktig det er at kommunene produserer mat i egen regi for sykehjem og andre eldreinstitusjoner. I tillegg ble det vektlagt at kunnskapen om ernæring for eldre må være til stede lokalt.

Forskning viser at opptil 60 prosent av hjemmeboende eldre som blir lagt inn på korttidsplass på sykehjem eller sykehjem er underernærte eller feilernærte. Målet med samarbeidet er todelt: Brukere av helse- og omsorgstjenestene i kommunene skal ha tilbud om god og ernæringsriktig matomsorg som er tilpasset den enkelte. Vi vil også vise fordelene og mulighetene ved offentlig eide og drevne kjøkken.

Pensjonistforbundets landsstyre ble informert om samarbeidsprosjektet på landsstyremøtet 2. desember av prosjektleder Erlend Eliassen.

Fagforbundet og Pensjonistforbundet vil oppfordre det nye stortingsflertallet og den nye regjeringen til å satse på kjøkkendrift og matfaglig kompetanse og til å bygge fagmiljøer som kan gi våre syke og gamle den maten de fortjener. Gi flere unge kokker lærlingeplasser og siden hele og faste stillinger på gode kommunale kjøkken. Slik kan man også bidra til å fortsette utviklingen av norsk matkultur og til at Norge fortsatt har kokker som kan sørge for at vi er blant de fremste av verdens matnasjoner.

3. Verveprosjektet

Verveprosjektet har som formål å få Fagforbundets pensjonistmedlemmer til å melde seg inn i Pensjonistforbundets lokalforeninger. Pensjonistforbundet lokalt og i fylkene har behov for gode organisasjonsfolk, som Fagforbundet kan bidra med. Av Fagforbundets uføre- og pensjonistmedlemmer i Pensjonistforbundet har om lag 13 000 meldt seg inn i en lokalforening. Planlagt arbeid med dette temaet, blant annet å avholde større konferanser, har blitt innstilt i 2021 på grunn av smittevern hensyn.

Bekymringstelefonen

Bekymringstelefonen er en tjeneste som har vært i virksomhet siden 1. mars 2009. Retningslinjene

for Bekymringstelefonen er å gi veiledning og råd til pensjonister og deres pårørende som har behov for noen å snakke med. Tilbudet gjelder også andre som er bekymret for enkeltpensjonisters eller grupper av pensjonisters helse og velferd.

Helse- og omsorgsdepartementet har for 2021 gitt kr 400 000 i tilskudd til drift av Bekymringstelefonen. Pensjonistforbundet har i tillegg brukt cirka kr 300.000 av egne midler for å dekke de resterende kostnadene.

Telefonen har vært betjent av håndplukkede medlemmer i Pensjonistforbundet, mens det administrative ansvaret er ivaretatt av Pensjonistforbundets regnskapssjef. De som betjener telefonen har opparbeidet seg god kunnskap og erfaring, noe som gjør at de er godt egnet til dette viktige arbeidet. Våre operatører er underlagt taushetsplikt.

Bekymringstelefonen var i store deler av året betjent i tidsrommet 09:00-17:00 alle hverdager, med noen tilpasninger. Temaene som blir tatt opp er svært forskjellige, men naturlig nok er det redsel for smitte og ensomhet som har vært gjengangere. Noen ringer også fordi de trenger noen å snakke med. Vårt inntrykk er derfor at Bekymringstelefonen har vært ekstra nyttig i dette vanskelige året.

Tjenesten markedsføres blant annet i medlemsbladet Pensjonisten og på våre nettsider. I år har vi utvidet markedsføringen i landsdekkende aviser. Vi oppfordrer også lokallag, fylkeslag og kollektive foreninger om å gjøre tjenesten ytterligere kjent. Pensjonistforbundet vil videreføre tilbudet i 2022.

Økonomitelefonen

Pensjonistforbundet fikk i 2017 støtte av NAV til å drive en økonomisk rådgivningstelefon for økonomisk svake grupper blant pensjonister. I 2018 og 2019 var Lindorff med på å finansiere telefonen. Nå finansieres den kun av Pensjonistforbundet.

Økonomitelefonen er en førstelinjetjeneste som skal bidra til at pensjonister i Norge skal ha så ryddig og god økonomi som mulig. I tillegg er det en direkte hjelp til pensjonister som har særlig svak økonomi og som trenger økonomisk

Trenger du noen å snakke med?

Har du bekymringer? Noe du går og tenker på? Problemer du har lyst til å drøfte med andre? Kanskje du trenger noen som vil lytte til deg?

Ring Bekymringstelefonen – 94 85 60 04
Åpen alle hverdager klokken 09.00-17.00

Bekymringstelefonen driftes av Pensjonistforbundet. På telefonlinjen treffer du noen du kan snakke med, og som først og fremst kan lytte til dine bekymringer og spørsmål. Det er gratis å ringe, og telefonen er ikke bare for eldre, men også deres venner og familie. De som betjener telefonen er profesjonelle fagpersoner, som har full taushetsplikt.

 Pensjonistforbundet

Annonse for Bekymringstelefonen.

veiledning. Mange innenfor den siste gruppen har få eller ingen å snakke med om slike spørsmål. Å ringe Økonomitelefonen er gratis og vi er svært nøye på å beskytte innringerne, slik at de kan være trygge på full anonymitet. Det er kun den som svarer den aktuelle dagen, som vet hvem innringer er.

Innringerne virker svært fornøyde, både med Økonomitelefonen som tilbud og med svarene de får. Det er ikke mottatt noen klager, hverken muntlig eller skriftlig.

Pensjonistforbundet har engasjert tre uavhengige rådgivere til å betjene telefonen. De skal ikke drive salg av finansprodukter, men kun forsøke å hjelpe dem som ringer inn til å få ryddet opp i sin privatøkonomi, fortelle om hvilke rettigheter vedkommende har og hvor de eventuelt kan søke ytterligere hjelp. Innringer må selv ta ansvar for om rådene følges. Hverken Pensjonistforbundet eller rådgiverne kan være økonomisk eller på annen måte ansvarlig for rådene som gis, noe innringer gjøres oppmerksom på.

De tre som betjener Økonomitelefonen på engasjementsbais er:

- Carsten O. Five, konsulent for Pensjonistforbundet og tidligere stifter og ansvarlig redaktør for bladet Dine Penger.
- Rune Pedersen, økonom med erfaring innen alle områder av privatøkonomiske emner.
- Anne Grethe Skårdal, utpekt av Pensjonistforbundet, med lang erfaring innen offentlig sektor og fagforeningsarbeid.

I tillegg benyttes advokat Just Finne i juridiske spørsmål.

Telefonen har åpningstid fra kl. 10.00 til 14.00 alle virkedager, unntatt i juli måned. I 2021 kom det totalt 284 telefoner, fra 160 kvinner og 124 menn. Noen ringer flere ganger, slik at vi kan følge opp en prosess. Alle rådgiverne får skriftlig anonymisert rapport fra den som har vakt hver dag telefonen er virksom. Vi rapporterer også til Pensjonistforbundet.

Her er noen hovedgrupper av temaer som er tatt opp av innringerne: Pensjon, arv, alvorlige økonomiske problemer, lån på bolig, skatt, betalning på sykehjem, investering, aksjer og bostøtte.

Gårsdagens helter

Pensjonistforbundet har et samarbeid med Norges fotballforbund (NFF) som har betegnelsen «Gårsdagens helter». Opplegget går ut på å skape engasjement blant pensjonister lokalt og hedre tidligere fotballspillere av begge kjønn.

På grunn av koronapandemien ble vi forhindret fra å gjennomføre det planlagte opplegget i 2021, slik vi også var i 2020. Det er imidlertid enighet mellom NFF og Pensjonistforbundet om at samarbeidet skal fortsette og vi håper situasjonen blir slik at planene lar seg gjennomføre i 2022.

Som tidligere planlagt vil vårt fokus være på damelandslaget, men det hindrer ikke i at vi også skal prøve å få til noe morsomt sammen med herrelandslaget. Vi har allerede fått et tilskudd på kr 300.000 fra Stiftelsen Dam, som vil være med på å finansiere begge deler.

Stiftelsen Dam

I løpet av 2021 fortsatte Pensjonistforbundet arbeidet opp mot aktivitetsprogrammet til Stiftelsen Dam. Frem til programmet ble avsluttet i oktober ble det godkjent totalt 79

søknader sendt inn av lokalforeninger, sentralorganisasjonen og eksterne samarbeidspartnere til «Frivillighetens program for besøk og aktivitet for sårbare eldre». Programmet var en del av tiltakspakken Stortinget bevilget for sårbare eldre fra 2020, og skulle støtte tiltak med mål om å fremme levekår, fysisk og psykisk helse og sosial deltakelse hos sårbare eldre som hadde fått redusert sine tjenester grunnet koronapandemien. Totalt fikk vi i 2021 rundt 15 500 000 kroner i støtte til slike tiltak.

Ny sangbok for pensjonister

Pensjonistforbundet fikk støtte fra Dam i 2020 til et forprosjekt for å samle inn forslag til sanger til en ny sangbok for pensjonister. En prosjektgruppe bestående av Bjørg-Karin Buttedahl (prosjektleder), Gro Renstrøm Moen, Per Furseth og Jan Tyriberget, hadde flere Teamsmøter for å komme fram til hvordan arbeidet skulle organiseres og det ble realisert i 2021.

Prosjektet ble markedsført på Facebook, der artisten Elisabeth Andreassen sammen med noen syngende pensjonister fremførte Jahn Teigens «Optimist» og ba folk om å sende inn forslag. Prosjektleder Bjørg-Karin Buttedahl ble intervjuet i en frokostsending på NRK P1+ og prosjektet ble også omtalt i Pensjonisten. Da innsamlingen ble avsluttet i mai, kunne vi telle flere tusen forslag fra pensjonister over hele landet.

Etter flere runder fram og tilbake, og bistand fra Norsk Musikkforlag, endte vi opp med i overkant av 100 sanger, som anbefalt. Profilen på den nye sangboka skal appellere mer til yngre pensjonister. Pensjonistforbundet fikk i 2021 Dam-støtte til produksjon av sangboka, som vil bli ferdig i løpet av våren 2022.

... Jeg tenker opp når jeg er nede for jeg er en Optimist.

For å få inn sangforslag til den nye sangboka, laget vi en film med artisten Elisabeth Andreassen og sangglade pensjonister, som ble delt på Facebook.

Oversikt prosjekter som fikk støtte i 2020:

Prosjekteier (Forening e.l.)	Fylke/sentralt	Søknadstittel	Søknadssum
Ytterøy Pensjonistlag	Trøndelag	Snekkerverksted for eldre menn	32 000
Bjørnehiet gård	Trøndelag	Aktivitet og samhörighet for sårbare eldre i Indre fosen kommune/Hasselvik	171 600
Osen Pensjonistforening	Trøndelag	Vi synger i hver en krok	49 200
Fåberg Pensjonistforening	Innlandet	Utflukt med to overnattinger	120 000,00
Linåsve gård	Trøndelag	Aktiviteter for sårbare eldre på Linåsve gård	217 000,00
Pensjonistforbundet Hedmark	Hedmark	Videreføring av aktivetsuke for isolerte eldre	230 000
Ottestad Pensjonistforening	Hedmark	Opplevelsestur for pensjonister i Ottestad og omegn	250 000
Nærbø Pensjonistlag	Rogaland	Forebygging av ensomhet blant eldre/uføre på Nærbø	150 000
Randaberg Pensjonistlag	Rogaland	Aktiviteter for isolerte eldre i Randaberg	280 000
Leikanger Pensjonistlag	Sogn og Fjordane	Trim for enslige i Leikanger	160 000
Tyholmen og Hisøy frivilligsentraler	Agder	EL- sykkel glede	50 000
Pensjonistforeningen Vi over 60 Vestby	Akershus	Sosiale møteplasser og aktivitet for eldre i Follo	216 200
Orkdal pensjonistforening	Trøndelag	Tur til Elveseter	125 000
Ullensaker Frivilligsentral	Viken	Seniorferie	250 000
Time Pensjonistlag	Rogaland	Midler til å hjelpe eldre ensomme	120 000
Pensjonistforbundet sentralt	Sentralt	Sangboka trinn 2	700 000
Averøy Frivilligsentral	Møre og Romsdal	Sosiale møteplasser og aktivitet for eldre	150 000
Rachel Selnes og Karl Roger Melby	Landsdekkende/nasjonalt	«Sans og Samling»: Eldre samles for å lage iskrem og snakke om ensomhet	300 000
Høylandet Pensjonistlag	Trøndelag	Arrangere hyggekvelder, busstur og julebord	90 000
Balestrand Pensjonistlag	Vestland	Feiring av de eldre	70 000
Stange Pensjonistforening	Innlandet	Turer for eldre i Hedmark	225 750
Breim Pensjonistlag	Vestland	Lydanlegg m/teleslynge i forsamlingslokale	38 500

Prosjekteier (Forening e.l.)	Fylke/sentralt	Søknadstittel	Søknadssum
Pensjonistforbundet sentralt	Sentralt	VR-briller for hjemmeboende eldre og eldre i omsorgsboliger, ut av isolasjon	700 000
Innocom AS	Viken	Digital besøks- og aktivitetsvenn	300 000
Søndre Eidsvoll 60+, Nordbygda Pensjonistforening, Feiring Pensjonistforening	Viken	Tursamarbeid i Eidsvoll	300 000
Askvoll Pensjonistlag	Hordaland	Skape møteplass med kurs, dataopplæring, og kaffetreff	250 000
Bindalseidet pensjonistforening	Nordland	Parkveien- en arena for trivsel og sosial deltakelse	134 000
Midtbygda Aktive Eldre	Akershus	«Aktive eldre» - på tur sammen	300 000
Tangen og Espa Pensjonistforening	Innlandet	Høsttur til Spitsbergsæter	173 500
Nannestad Pensjonistforening	Akershus	Kultur møtet: 10 treff med musikalsk underholdning av det "lettere" slaget	155 000
Nærbø Pensjonistlag	Rogaland	Sykler til demensavdeling	100 625
Scenefryd	Oslo	Samtaler på scenekanten med Sissel Gran	50 000
Drammen Pensjonistforening	Buskerud	Pensjonistenes dag i Drammen	300 000
Det lille ekstra, Ullensaker	Akershus	Besøksvenn, turvenn, og dagsturer sammen med elever fra videregående skole	250 000
Pensjonistforbundet Trøndelag	Trøndelag	Selbu: Arrangere en hyggelig fest, med sosialt samvær, underholdning og trerettens middag	100 000
Tydal pensjonistforening	Trøndelag	Bærbar komplett teleslynge til hjelp for hørselshemmede medlemmer	33 000
Ragna Sigo Skipstad	Rogaland	Gruppetrening med digital fysioterapeut på storskjerm	300 000
Rindal Pensjonistlag	Trøndelag	Ut i Trollheimen	222 700
Tomrefjord Pensjonistlag	Møre og Romsdal	Bårdnesosen: benker, bord og bålpanne, samt annet utstyr til møteplass	50 000
Ragna Sigo Skipstad	Rogaland	Roboten Berntsen flytter inn - Si farvel til isolasjon og inaktivitet	300 000
Innocom AS	Viken	Besøks- og aktivitetsvenn med roboten Berntsen i Buskerud	300 000
Innocom AS	Viken	Besøks- og aktivitetsvenn med roboten Berntsen i Østfold	300 000
Nannestad Pensjonistforening	Viken	Heidundrende fest!	250 000
Tangen og Espa Pensjonistforening	Innlandet	Julefest	125 500

Ogndal pensjonistlag på tur med skuter til Norges midtpunkt i Skjækra i Ogndal torsdag 18. mars 2021

Pensjonistforbundet Buskerud arrangerte gratiskonsert med bandet Det Betales i Drammens Teater, med midler fra statsforvalteren i Oslo/Viken. Konserten ble en stor suksess.

Prosjekteier (Forening e.l.)	Fylke/sentralt	Søknadstittel	Søknadssum
Ragna Sigmo Skipstad	Rogaland	Digital aktivitetsmedisin: Trening med digitalt treningsverktøy for hjemmeboende eldre	300 000
Båtsfjord Pensjonistforening	Troms og Finnmark	Grillstue	80 000,00
Nannestad Pensjonistforening	Viken	Kaffekroken: Starte en minikafè for de eldre	300 000
Easymeeting	Troms og Finnmark	Nye møteplasser for ensomme eldre	281 000
Bømlo Frivilligsentral	Vestland	Kulturhistorisk sjøreise	250 600
Gloppen Pensjonistlag	Sogn og Fjordane	Møteplasser for eldre i Gloppen kommune	180 000
Nordbygda Pensjonistlag	Hordaland	Naturmøteplassen på Hosteland	300 000
Vardal Pensjonistforening	Innlandet	Dagstur til Sørum	50 000
Klæbu pensjonistforening	Trøndelag	Glede og kultur for eldre i Klæbu	97 000
Grong og Harran Pensjonistforening	Trøndelag	Tiltak for eldre i Grong og Harran	270 000
Evry Seniorforening	Oslo	Foredragsserie	100 000
Pensjonistforbundet Trøndelag	Trøndelag	Arrangement med musikk, sang, kultur og bevertning	100 000
Pensjonistforbundet Trøndelag	Trøndelag	Rørвик: Festaften med underholdning, sosialt samvær og god mat	148 000
Bømlo Frivilligsentral	Vestland	Sykkeltur med mål og mening	285 420
Frogner Pensjonistforening	Viken	Benker og bord i Lerkeskogen	38 000
Ullensaker Frivilligsentral	Viken	Kulturcafe og allsang for eldre i Ullensaker	290 000
Norsk Stål Seniorforening Oslo	Oslo	Felles løft i en spesiell tid	30 000
Vigra Pensjonistlag	Møre og Romsdal	Turveg Vigra	300 000
Nannestad Pensjonistforening	Akershus	Sommertur	300 000
Rørвик Pensjonistforening	Trøndelag	Rørвик Aktivitetssenter: Månedlige samlinger rundt sang og musikk	79 000
Randaberg Pensjonistlag	Rogaland	Tiltak for eldre i Randaberg	184 000
Sunnlyven Pensjonistlag	Møre og Romsdal	Trivsels- og velferdshage på Hellesylt	300 000
Balestrand Pensjonistlag	Sogn og fjordane	Trim på hjul	155 000
Tangen og Espa Pensjonistforening	Trøndelag	Tur til Trondheim	191 000

Prosjekteier (Forening e.l.)	Fylke/sentralt	Søknadstittel	Søknadssum
Ullensaker Frivilligsentral	Akershus	Utflukter og reiser	295 000
Sola Pensjonistlag	Rogaland	Kulturtilbud for eldre og enslige i Sola kommune	50 000
Pensjonistforbundet Buskerud	Buskerud	Digitale møteplasser og gruppetrening for eldre hjemmeboende	290 000
Pensjonistforbundet Buskerud	Buskerud	Sosiale møteplasser med styrke og balansenetrening for å bekjempe ensomhet	290 000
Norges Sjakkforbund	Sentralt	Digitalt mesterskap i lagsjakk	300 000
Nannestad Pensjonistforening	Akershus	Ut på tur, det er lurt	288 000
Nannestad Pensjonistforening	Akershus	Utendørs Bocciabane	50 000
Time Pensjonistlag	Rogaland	Midler til å hjelpe eldre ensomme	120 000
Lillehammer pensjonistforening	Oppland	Sommertur Lillehammer	100 000
Grane pensjonistforening	Nordland	Ukentlige møter for eldre med varierende innhold	91 000
Namdalseid Pensjonistlag	Trøndelag	Arrangere busstur, kulturkveld, og aktivitetsdag	37 500

Pensjonistforbundet delte ut tre Motitech-sykler til eldrecentre i Oslo, med støtte fra Stiftelsen Dam. F.v. leder Pensjonistforbundet Oslo, Hans Olav Felix, fylkessekretær Ragnhild Gulbrandsen, Unni Andersen, Signe Thorvaldsen, Tove Tobiassen og Torunn Haukeli, daglig leder ved Prinsdalen eldrecenter.

Gode å sitte på: Stig Fossli har laget benkene som Snåsa pensjonistforening har satt ut. Her prøvesitter Erik Landsem og Oddbjørn Tvestad den ene benken. Bak står Reidulf Bruun og Anne Liv Mollan. Alle er i styret til Snåsa pensjonistlag.

Aktivitetstiltak for å motvirke ensomhet

I 2020 fikk Helsedirektoratet midler gjennom en ekstrabevilgning i revidert nasjonalbudsjett til tiltak for sårbare eldre. Koronapandemien har vært en ensom tid for mange eldre, med stengte møteplasser og begrensninger på sosialt fellesskap og aktiviteter.

Det ble etablert en tilskuddsordning som en engangsbevilgning for målgruppen seniorer og eldre som bor i eget hjem eller omsorgsbolig, for å legge til rette for mer aktivitet.

Statsforvalterne fikk i oppdrag fra Helsedirektoratet å forvalte tilskuddsordningen.

I 2021 videreførte regjeringen tilskuddene til tiltakspakke for sårbare eldre.

Samlet (2020 og 2021) har Pensjonistforbundet fått tildelt kr 29 166 925 på landsbasis.

Gjenåpningen av samfunnet ble dessverre kortvarig før neste smittebølge og nye restriksjoner kom. Dette har gjort det utfordrende å planlegge og arrangere aktiviteter. Vi gir all honnør til våre lokalforeninger som har vært svært flinke med å tilrettelegge aktiviteter under de til enhver tid gjeldende smittevernregler.

Lokalforeningene våre har invitert eldre rundt om i kommunene til et mangfold av fine aktiviteter, som var gratis for deltakerne: Konserter,

museumsbesøk, teaterforestillinger, byvandring, buss- og båtturer, scootertur, foredrag og kåseri, historietreff, sang- og dansekvelder, quiz, baking, fotballkamper, ulike trimaktiviteter innen- og utendørs, datakurs, kurs i nettbrett og smarttelefon – og listen bare fortsetter.

Aktivitetene ble veldig godt mottatt av de eldre og ble et lyspunkt for mange.

Samarbeid med Seniornett

Seniornett og Pensjonistforbundet har inngått et samarbeid for å etablere 50 datastuer for digital opplæring av eldre rundt om i landet. Målgruppen for prosjektet er seniorer over 65 år som ønsker å bedre sin digitale kompetanse.

Eldre skal selv engasjeres som veiledere for andre eldre. Målet er å øke den digitale kompetansen blant landets seniorer, slik at de kan ta i bruk alle muligheter som finnes, blant annet for å kommunisere med venner og familie. På den måten kan vi også bidra til å motvirke ensomhet og utenforskap.

Datastuene skal etableres i tilknytning til allerede eksisterende møteplasser for eldre, som senior- eller aktivitetssentre. Dette er også i tråd med regjeringens «Leve hele livet»-strategi. For å opprette en datastue må minst to representanter fra både Seniornett og Pensjonistforbundet lokalt møtes, opprette et styre og signere en avtale. Når datastuen er etablert, må man skaffe minst tre veiledere, som vil bli opplært i pensum, etikk og pedagogikk. Dette foregår i et åtte-timers kurs over to dager. Foreløpig kjøres kurset digitalt. Når veiledere er opplært, kan datastuen starte med kurs for deltakere.

Et passende antall deltakere på et kurs er 8-10 personer. Kurset holdes over fire dager, med tre timer hver dag. Hver deltaker betaler 100 kroner til lokalforeningen/ datastuen for å delta og hver deltaker utløser 400 kroner fra prosjektet til lokalforeningen, som utbetales ved gjennomført kurs.

Fylkessekretærfunksjonen

I 2021 har et utvalg arbeidet videre med fylkessekretærens funksjon og arbeidsvilkår. Utvalget

har hatt fem møter og har fortløpende rapportert til landsstyret.

Her er de fleste fylkessekretærene, som har en viktig funksjon i Pensjonistforbundet. (Foto: Johnny Syversen)

Utvalget består av:

- Harald Olimb Norman, generalsekretær, leder for utvalget
- Inger-Marie Stokker, sentralstyret
- Tørres Sande, sentralstyret
- Gro Renstrøm Moen, fylkessekretær
- Hans Olav Felix, fylkesleder
- Dagfinn Pettersen, fylkesleder
- Grethe Fladmark, sekretær for utvalget

Utvalget har blant annet analysert styrker og svakheter ved ansettelse sentralt vs. ansettelse i fylkesforening, som i dag. Etter en samlet vurdering var utvalget samstemt om at en fremtidig organisering der fylkessekretærene ansettes sentralt, vil være den beste løsningen for organisasjonen. For å trygge en sentral tilsetting av fylkessekretærene, foreslo utvalget at saken behandles og sikres økonomisk gjennom landsmøtevedtak. Utvalget jobber videre med forslag som skal behandles i alle fora før behandling på landsmøtet i 2023.

Landsstyret behandlet saken (sak 41/2021) på møtet i desember og var enig i utvalgets konklusjon:

- Per i dag foreligger en så stor økonomisk usikkerhet forbundet med å overføre fylkessekretærene til sentral tilsetting, at vi mener saken må behandles og sikres økonomisk via landsmøtevedtak. Utvalget jobber videre med forslag som behandles i alle fora før behandling på landsmøtet i 2023.
- Det etableres en midlertidig ordning med ekstra tilskudd til fylkessekretærordningen på 1.9 mill. kroner pr. år ut 2023. Tilskuddet hentes fra oppsparte midler. (Under henvisning til landsstyrets sak 8/2020 - Forslag fra

Pensjonistforbundet Oslo om økt tilskudd til fylkessekretærene)

Frivillighetens år / Sykkelturen 2022

Frivillighetens år er forankret i regjeringens Frivillighetsmelding, og det er besluttet at 2022 markeres som Frivillighetens år. Frivillighetens år skal ha utallige markeringer og arrangementer over hele landet gjennom hele året. Det vil være lokale tilstelninger, regionale markeringer og nasjonale kampanjer.

Ett av prosjektene er en sykkeltur gjennom hele landet, «Sykkelturen 2022».

Pensjonistforbundet er med i styringsgruppen for prosjektet, som er i regi av Norges Frivillig-sentraler. I tillegg bidrar frivillige fra Pensjonistforbundet i de lokale arbeidsgruppene i fylkene. Det er mye som skal være på plass før startskuddet går på Nordkapp 21. mai 2022. Sykkelturen avsluttes i Arendal, under Arendalsuka, 15. august 2022.

Målet med sykkelturen er å synliggjøre viktigheten av fellesskap og enkeltmennesket som ressurs. Den skal belyse merverdien av å føle seg inkludert og til nytte i samfunnet og å oppleve gode relasjoner i hverdagen. Sykkelturen skal ha søkelys på arbeidet med reformen «Leve hele livet» nasjonalt, regionalt og lokalt.

Verveaktiviteter

Gjennom hele 2021 har vi hatt verveaktiviteter gjennom annonser i papir- og nettaviser og kampanjer/annonser i sosiale medier. Mulighetene for fysiske verveaktiviteter har vært begrenset og nær lik null de fleste steder i landet. Her er noen av planene som ble forsøkt gjennomført:

- En vervepakke med materiell, bannere og brosjyrer ble laget og gjort tilgjengelig i nettbutikken, slik at den kunne bestilles gratis av alle lokalforeninger. Noen ble bestilt, men de fleste aktiviteter ble satt på vent.
- Vi oppfordret til ringerunder – men initiativet døde hen på grunn av manglende respons fra lokalforeningene.
- Det ble sendt ut lister over foreninger som ikke er medlemmer av Pensjonistforbundet, som grunnlag for initiativ.
- En nasjonal vervekonkurranse startet 1.5 og skulle avsluttes 30.11.

Pensjonistforbundet skulle spandere en gratis medlemstur for 50 personer på den lokalforeningen som vervet flest medlemmer i perioden 1.5 – 30.11. I tillegg til den som vervet flest antall nye medlemmer, ville også den foreningen som hadde den største prosentvise økningen vinne en gratis tur for 50 medlemmer. På grunn av koronapandemien ble konkurransen videreført til utgangen av mars måned 2022.

Vervebrosjyren 2021

Kommunikasjon Internkommunikasjon

Også 2021 ble preget av digitale møter på alle nivåer i organisasjonen; For ansatte i sekretariatet, fylkessekretærer, sentralstyret, landsstyret og ulike samarbeidsprosjekter.

Et digitalt nyhetsbrev blir sendt ut til alle medlemmer vi har epostadresse til, i snitt hver 14. dag. Her kan man lese om ulike aktiviteter som er omtalt på nettsidene. Antall mottakere har økt gjennom hele året, men det er fremdeles mange som ikke åpner nyhetsbrevet og leser sakene. Det er særlig et mål at Pensjonistforbundets tillitsvalgte i alle ledd skal lese informasjonen som sendes ut, da dette er en viktig kilde for felles saker, aktiviteter og budskap.

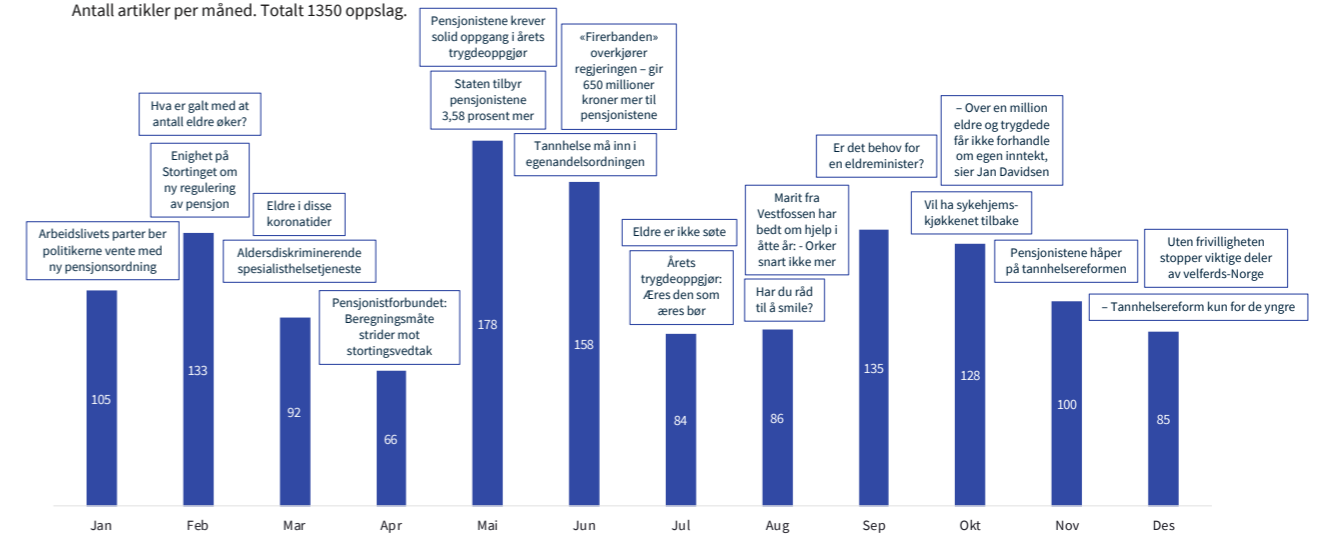
Media

Pensjonistforbundet ble i 2021 omtalt i 1350 oppslag i norske nett- og papirmedier. Dette er en nedgang fra 2020, da forbundet ble omtalt i 1879 oppslag, men likevel bedre enn i 2019, da antall oppslag var 1245. Liten fysisk aktivitet og tilstedeværelse gjennom året kan nok forklare det meste av nedgangen.

- Pensjonistforbundet fikk mest omtale 2. kvartal og synligheten til Pensjonistforbundet var også høyest i samme kvartal.
- Lokale medier omtaler Pensjonistforbundet oftest og står for 78 prosent av medieomtalen i 2021.
- Papirutgavene til Romsdals Budstikke og Oppland Arbeiderblad er de enkeltmediene som omtaler Pensjonistforbundet oftest.
- Talspersoner er sitert eller omtalt i 17 prosent av medieomtalen til Pensjonistforbundet. Forbundsleder Jan Davidsen blir oftest sitert i medieomtalen.
- Mai var måneden med mest medieomtale for Pensjonistforbundet og dette skyldes primært medieomtale relatert til årets trygdeoppgjør. Ikke minst pressekonferansen vi inviterte til på Youngstorget den dagen resultatet var klart, der både NRK, TV2, NTB, Dagsavisen og P4 dekket begivenheten.

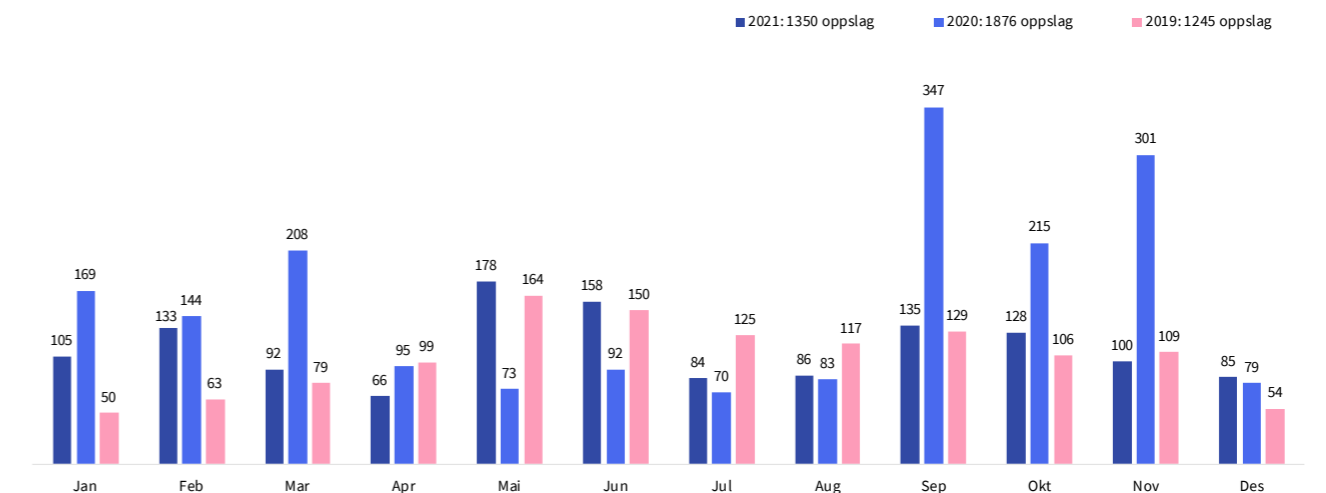
Medieutvikling

Antall artikler per måned. Totalt 1350 oppslag.

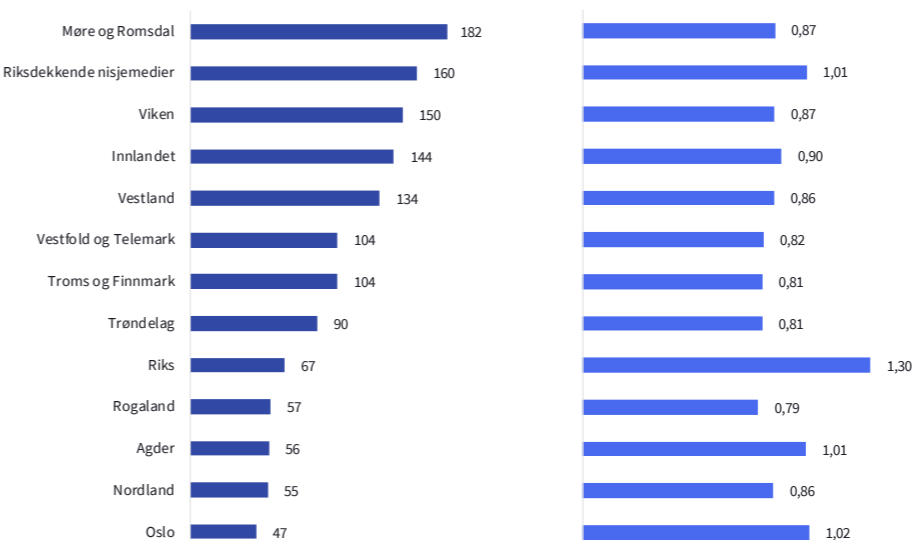
Medieutvikling historikk

Antall artikler per måned

Fylkesoversikt

Antall oppslag per fylke og gjennomsnittlig synlighetsindeks

Vi klarte det!

Bedre rettigheter for pensjonister

Med våre 240 000 medlemmer i ryggen har Pensjonistforbundet fått gjennomslag i Stortinget for vedtak som gir alle pensjonister mer å rutte med.

Nå tar vi kampen videre – bli med!

Vi har samarbeidet med SV, FrP og SP for å få igjennom viktige saker for pensjonister, og nå har vi endelig klart det. Det betyr i denne omgang:

Bedre pensjonsregulering; pensjonene skal nå øke i takt med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten
Mer penger til enslige minstepensjonister
Sterkere forhandlingsrettigheter

Vi jobber videre med våre hovedkrav fram mot Stortingsvalget til høsten, som full forhandlingsrett og regulering av pensjon på linje med lønnsvekst.

Jo flere vi er, jo sterkere står vi, så meld deg inn i Pensjonistforbundet i dag. Ditt medlemskap kan hjelpe oss med å oppnå enda bedre rettigheter for deg som pensjonist!

STØTT OSS I KAMPEN – BLI MEDLEM

Pensjonistforbundet er en politisk uavhengig organisasjon som i 70 år har kjempet for rettighetene til alle landets pensjonister.

Bli medlem for kun kr. 410,- pr. år.

Slik kan du melde deg inn:

- Send SMS med kodeordet pensjonist til 2262
- Send en epost til medlem@pensjonistforbundet.no
- Gå inn på www.pensjonistforbundet.no/bli-medlem
- Ring oss på tlf. 22 34 87 70
- Meld deg inn pr. post til Postboks 6714, St. Olavs Plass, 0130 Oslo

En av annonsene Pensjonistforbundet hadde i Schibstedavisene dette året.

Annonser

Pensjonistforbundet videreførte annonseavtalen med Schibsted i 2021, for å styrke vår synlighet gjennom nok et år som ble dominert av koronapandemien. Vi hadde iøynefallende annonser med tydelige budskap i Aftenposten, VG, Fædrelandsvennen, Bergens Tidende, Stavanger Aftenblad og Adresseavisen gjennom året. Vi har også hatt annonser i de 100 avisene som er tilsluttet Landslaget for lokalaviser, Dagsavisen, Dagbladet og flere Amedia-aviser.

Hovedmålet med alle aktiviteter er verving. Vi har registrert nye innmeldinger etter hver annonse, men det viktigste vi har oppnådd er økt synlighet med tydelige budskap, i tråd med visjonen «tydelig, sterk og synlig».

Sosiale medier

Facebook fortsetter å lede an som Pensjonistforbundets foretrukne og største sosiale medium. Antall følgere har økt med ca. 2500 dette året til 29 600, og vi opplever stort engasjement rundt temaene vi formidler.

Gjennom annonsering på Facebook har vi i år nådd ut til 426 226 personer og nær 64 000 av disse har klikket videre på en lenke. Vi har brukt annonsene til å markedsføre ulike aktiviteter, i tillegg til konkret verving.

Vi brukte blant annet Facebook til å spre informasjon til landets pensjonister om årets valgkampturné i Pensjonistforbundets regi, med debattmøter i alle valgkretser. Den nådde i alt over 50 000 personer i målgruppen og bidro også til at åtte personer meldte seg inn.

En ny aktivitet vi formidlet via Facebook dette året var en digital julekalender, som fikk 9545 deltakere. Hver dag trakk vi ti vinnere av Flaxlodd blant deltakerne og hovedgevinsten, en digital klokke fra vår samarbeidspartner ContinYou, ble trukket på julaften. Dette var et populært tiltak som ga oss muligheten til å markedsføre Pensjonistforbundet på en ny og positiv måte. Julekalenderen ga oss 39 nye medlemmer og har i tillegg gitt oss kontakt med mange som ønsker å motta vårt digitale nyhetsbrev.

BLI MED PÅ
Pensjonistforbundets digitale julekalender!

Svar på dagens spørsmål og bli med i trekningen av flaxlodd – og en ekstra overraskelse når alle 24 lukene er åpnet.

Følg med på facebook siden vår, www.facebook.com/pensjonistforbundet, eller gå inn på www.pensjonistforbundet.julekalender.no og legg inn e-postadressen din alt nå. Da får du varsel når vi åpner første luke.

Pensjonistforbundet

Populært tiltak: Dette året laget vi en digital adventskalender på Facebook, med et nytt spørsmål hver dag i hele desember.

Webinarer

Pensjonistforbundet arrangerte/deltok på flere webinarer i 2021, om ulike temaer:

- Ansvar for egen alderdom – hva betyr det for deg
- Fremtidsfullmakt
- Hvorfor er det så få eldre i kommunestyrene
- Tidlig fase demens/forebygging
- Hvordan lykkes med velferdsteknologi i kommunene
- Revidert nasjonalbudsjett 2021
- Kravene til trygdeoppgjøret
- Resultatet av trygdeoppgjøret

PLUSSpodden

PLUSSpodden ble lansert i 2020, som en podkast spesielt rettet mot pensjonister. 13 nye programmer så dagens lys i 2021, med temaer som ernæring, bolig, tannhelse og teknologi. Hele PLUSSpodden med 27 programmer ligger lett tilgjengelig på Pensjonistforbundets hjemmesider, i tillegg til Spotify, iTunes og SoundCloud. Det er tidløse programmer med lang levetid og aktualitet.

Pensjonistforbundet Sponsored ·

Har du husket dagens julekalenderluke? 🎁 🌲
Vi deler ut flaxlodd til ti heldige vinnere hver dag frem til julaften. Alle som deltar i julekalenderen er også med i trekningen av en flott digital klokke fra ContinYou, inkludert ett års abonnement. Klokken har blant annet trygghets- og fallalarm, og premien har en samlet verdi på kr 5610 ☀️.

PENSJONISTFORBUNDET.JULE...
Bli med på vår julekalender [LEARN MORE](#)

409 182 Comments 7 Shares

Vi har markedsført podkasten gjennom Facebook og våre egne digitale nyhetsbrev. På Facebook har vi nådd ut til mange og 95 personer har meldt seg inn via denne markedsføringen.

Lyttertallene har imidlertid vært lavere enn ønsket og samarbeidet med produsentene Thor Øistein Eriksen og Monica Øren ble avsluttet ved utgangen av året. Vi vil jobbe videre med PLUSS-podden i en annen form i 2022.

Pensjonistforbundet
Sponsored ·

Å flytte fra hus og hage til leilighet med balkong kan være en overgang for mange med grønne fingre. I et borettslag i Skien ble lekeplassen gjort om til en lekeplass for voksne, med blomster i de gamle sandkassene.

Pensjonert gartner Dag Arneson, kjent fra Grønn glede på NRK, har laget sin egen fantastiske hage hjemme i Holmestrand. Han deler gode tips og råd.

Lytt på SoundCloud: <https://bit.ly/3qs4S2B>
Lytt på Spotify: <https://spoti.fi/3jeKbWj>
Lytt på Podcast app: <https://bit.ly/3wWYZx2>

PENSJONISTFORBUNDET.NO
Hør på PLUSSpodden her [LEARN MORE](#)

   252   5 Comments 9 Shares

 Like   Comment   Share

Annonse på Facebook for PLUSSpodden.

Ekstra nyhetsmagasin

Vi lagde også i år et ekstra nyhetsmagasin som ble sendt ut til medlemmene. Hovedsaken var trygdeoppgjøret, med følgende overskrift: Vår 70-års jubileumsgave til medlemmene: Mer å rutte med og økt medbestemmelse! I tillegg var det informasjon om valgkampturneen før Stortingsvalget, der Pensjonistforbundet satte eldrepolitikk på dagsordenen i alle valgkretser.

NYTT FRA
Pensjonistforbundet
Mars 2021

VÅR 70-ÅRS JUBILEUMSGAVE
TIL ALLE PENSJONISTER:
Mer å rutte med og økt medbestemmelse

SNART KAN VI MØTES IGJEN
Lokalforeningenes planer for 2021

STORT Kryssord!

Som medlem av Pensjonistforbundet har du tilgang til mange flotte medlemsfordeler. Du tjener raskt inn årskontingenten ved å benytte deg av noen av disse. Les om dine medlemsfordeler på www.pensjonistforbundet.no

Ekstra nyhetsmagasin til alle medlemmer ble sendt ut i mars 2021.

Arendalsuka

Arendalsuka 2020 ble avlyst grunnet pandemien, men tok opp igjen aktiviteten i 2021. Pensjonistforbundet deltok med stand og to egne debattarrangementer, i tillegg til deltakelse i andres debatter.

I Pensjonistforbundets 70-årige jubileumsår inviterte forbundsleder Jan Davidsen til en samtale rundt temaet; «Hva skal til for at vi kan leve et godt liv i alderdommen?» Hvilke svakheter ser vi i dag? Hvilke valgmuligheter har den enkelte? Hvorfor er ensomhet et økende problem – og hva kan vi gjøre med det? Hva med medvirkning, blir de eldre hørt?

Vi satte mange viktige temaer på agendaen under Arendaluka og deltok i mange debatter. Standen ble også godt besøkt.

Samtalepartnere var leder for Rådet for et aldersvennlig Norge, Trude Drevland, leder for Pårørendealliansen, Anita Vatland og Eldrebrølet v/sykepleier Irene Vågen og helsefagarbeider Helene Thuen. Erik Wold ledet samtalen, som samlet godt med tilhørere på Kulturkammeret i Arendal onsdag ettermiddag.

Torsdag inviterte vi sentrale stortingspolitikere til debatt om temaet «Er det trygt å bli gammel i Norge?» Debatten trakk mange tilhørere til Samfunnsteltet på ferjekaia. Debatt deltakere var forbundsleder Jan Davidsen, og stortingsrepresentantene Tuva Moflag, Ap, Erlend

Wiborg, Frp, Kjersti Toppe, Sp, Solfrid Lerbrekk, SV og Sveinung Stensland, H. Debatten ble ledet av Erik Wold.

Begge arrangementene ble strømmet direkte på hjemmesiden og Facebook og også gjort tilgjengelig som opptak i etterkant.

Forbundsleder Jan Davidsen deltok i tillegg i debatter i regi av Finans Norge, Alternativ til helseforetaksmodellen, Fattignettverket og Stiftelsen Sør.

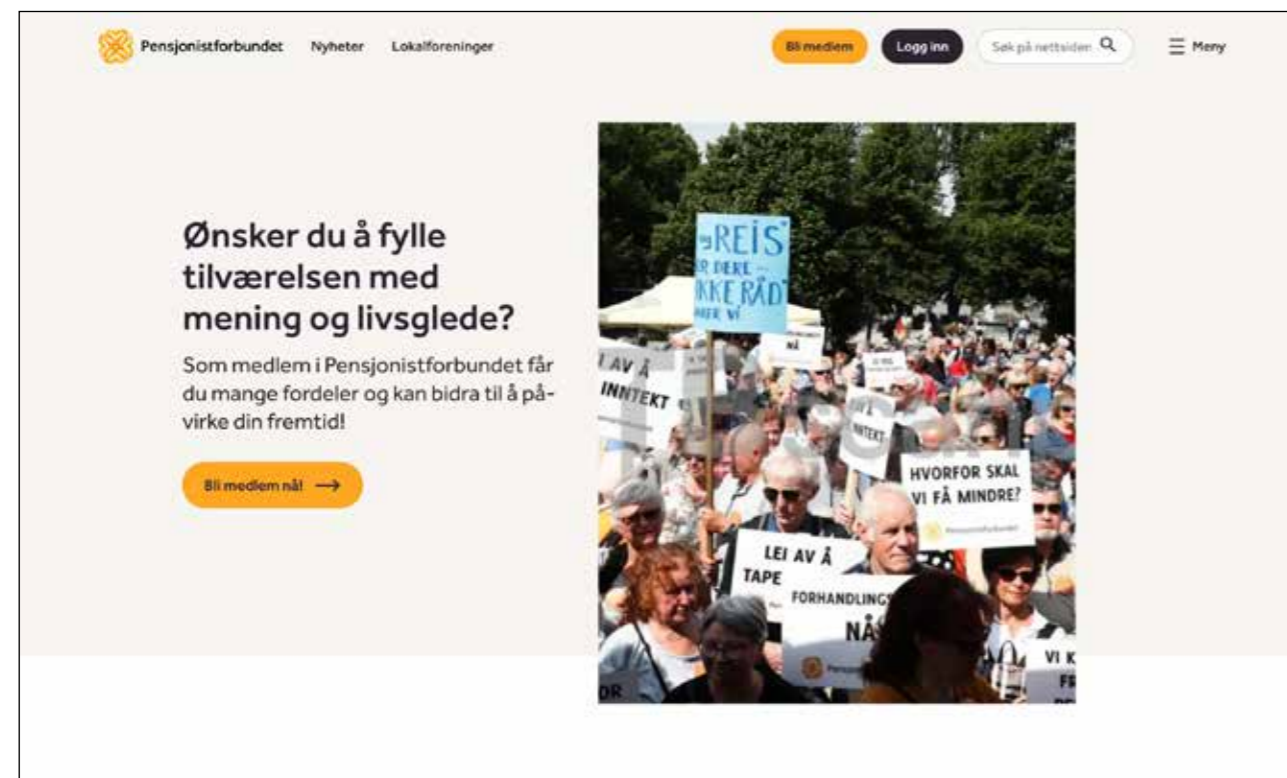
Nettsideprosjektet 2021

10. februar 2021 lanserte Pensjonistforbundet helt nye nettsider, utviklet av HyperRedink. Det eneste vi tok med oss fra de gamle nettsidene fra 2013 var domenenavnet www.pensjonistforbundet.no, ellers var alt nytt; design, funksjonalitet, samarbeidspartner og underliggende teknologi. Alt innhold på de nye nettsidene ble publisert manuelt i forbindelse med relansering, ingenting ble automatisk overført.

De nye nettsidene består ved årsskiftet 2021/2022 av mindre enn 2000 unike landings-sider, mens de gamle sidene inneholdt over 16 000 sider. Statistikk for de gamle sidene hadde vist at 75-90 prosent av innholdet ikke ble besøkt og var utdatert. Kostnadene med å programmere en løsning for automatisk overføring av «dødt innhold» ble derfor vurdert som for store, og til liten nytte. Det er i løpet av 2021 ikke kommet negative tilbakemeldinger fra foreningene om dette – de mest aktive foreningene har overført aktuelt innhold selv.

1. juli ble driften av nettsidene overført fra HyperRedink til NoA Ignite, på grunn av endringer i forretningsmodellen hos førstnevnte. Kontakten med NoA Ignite tas av Pensjonistforbundets webredaktør. NoA har en norsk kontaktperson, mens teamet som jobber med drift, support og utvikling sitter i Polen. Arbeidsspråk er engelsk. Pensjonistforbundet har opplevd nivået på både kompetanse og service hos NoA som meget tilfredsstillende.

Foreningene har med de nye sidene fått mulighet til å publisere to typer innhold på sine sider; nyhetsartikler og kommende arrangementer i en kalender. En oppsummering viste at 60 av 760 lokalforeninger hadde tatt i bruk publiseringsløsningen på nettsidene mot slutten av 2021. Om lag 5 prosent av lokalforeningene (37) sto for 85 prosent av innholdsproduksjonen (180 av 210 artikler). Tilsvarende stor var variasjonen på fylkesnivå. Tre fylkesforeninger hadde ikke publisert noen nyheter for sine medlemmer, mens sju fylkesforeninger hadde publisert mer enn ti nyheter/arrangementer.

Nye nettsider ble lansert 10. februar.

Medlemsbladet Pensjonisten

Pensjonisten holder stand som landets fjerde største publikasjon i Fagpressen, målt i opplagstall. Pensjonisten har nå et opplag på 220 206, en tilbakegang på om lag to tusen sammenlignet med 2020. Tilbakegangen forklares best med de uheldige ringvirkningene av koronapandemien.

Magasinet kom også i 2021 ut med ni utgaver og kunne kjøpes i løssalg. Målet med løssalg er å vise fram Pensjonisten på utsalgssteder over hele landet som en del av en langsiktig markedsplan. Redaksjonen består av en redaktør, som har knyttet til seg frilansere som bidrar med foto og tekster til magasinet. Det arbeides målrettet for hele tiden å skape et framoverlent medlemsmagasin, som ved siden av aktuelt politisk stoff skal bringe interessante reportasjer og inspirerende organisasjonssaker ut til medlemmer og lesere. Det gjøres fortløpende vurderinger av tiltak for å nå nye lesere og styrke relasjonen til nåværende lesere.

Pensjonistforbundet har avtale med Salgsfabrikken om salg av annonser. Også 2021 ble et svært krevende annonseår på grunn av koronaen. Reiseoperatørene uteble, men iherdig salgsinnsats i et særs krevende marked resulterte i annonseinntekter veldig nært budsjett. Totalt ble det solgt annonser for 16,8 millioner kroner, om lag en halv million under budsjett. Den vedtatte annonseprosenten på 30 ble ikke nådd. Salgsfabrikken har 25 prosent provisjon på sitt annonsesalg for Pensjonisten.

Annonsemarkedet svinger, og vi må være forberedt på hardt og krevende arbeid, ikke minst inn mot de store mediebyråene som plasserer annonser på vegne av sine annonsekunder. Det er satt i gang tiltak overfor mediebyråene for å vise fram den unike posisjonen og utbredelsen Pensjonisten har.

Hyper (tidligere HyperRedink og Redink) har hatt ansvaret for den grafiske utformingen av Pensjonisten, som trykkes hos Aller Tryk i Taastrup i Danmark. Bas Kommunikasjon (tidligere Netlife Dialog) har ansvaret for plastpakkingen, som utføres av Lundebjørn & Co på Herland i Østfold.

Pensjonisten distribueres av Posten Norge til medlemmene av Pensjonistforbundet,

medlemmene av Fagforbundet, medlemmene i Postens Pensjonistforbund, Industri Energi og andre tilsluttede organisasjoner. Medlemsbladet hadde i tillegg 1216 abonnenter i 2021 og distribueres også til aviser, bransjer, organisasjoner, enkeltpersoner, departement, samarbeidspartnere og politikerne på Stortinget. I tillegg leser mer enn 150 personer magasinet via Pensjonistforbundets hjemmeside.

Det er kontinuerlig søkelys på effektiv produksjon og tiltak som kan gi en god balanse mellom inntekter og utgifter for Pensjonisten. I rapportåret har Pensjonisten møtt utfordringer i form av valutasingninger, problemer med leveranser av ønsket papirtype og betydelig økning i papirprisen i et marked som i økende grad nedskalere produksjonen av papir til aviser og magasiner. Streiker i papirindustrien er med på å forverre situasjonen. Langsiktige avtaler bidrar i så måte til stabilitet, forutsigbarhet og trygghet for utgivelse av Pensjonisten.

I 2021 produserte Pensjonisten totalt 1068 sider, fordelt på seks utgaver med 124 sider, og tre utgaver med henholdsvis 116, 108 og 100 sider. Det høye sidetallet ble valgt bevisst, for å gi våre medlemmer et fyldig magasin som motvekt mot de mange sosiale arrangementene som uteble eller ble avlyst i 2021.

Noen av utgavene til Pensjonisten i 2021

3

Pensjon

Forbundsleder Jan Davidsen holder pressekonferanse på Youngstorget straks etter at trygdeoppgjøret var gjennomført med en lavere økning enn Pensjonistforbundet hadde krevd. (Foto: Bjørg-Karin Buttedahl)

Pensjonsforlik ga ny reguleringsmetode

I samarbeid med SV og FrP utarbeidet Pensjonistforbundet forslag til et nytt pensjonsforlik høsten 2020.

Vi ble enige om seks forslag som ble fremmet som representantforslag, Dokument 8:53 S (2020-2021), av Siv Jensen (FrP), Audun Lysbakken (SV), Erlend Wiborg (FrP) og Solfrid Lerbakk (SV). Forslagene innebar blant annet:

- En plan for å øke minstepensjonene opp til EUs fattigdomsgrense.
- En ny regulering av pensjon lik gjennomsnittet av lønns- og prisvekst.
- En pott med penger til forhandlinger som skulle tilsvare differansen mellom lønnsveksten og gjennomsnittet av lønns- og

prisveksten. Denne potten skulle i første omgang brukes på å øke minstepensjon opp til EUs fattigdomsgrense.

- Prosessen utløste også pensjonsforslag fra andre partier, blant annet innføring av «pensjon fra første krone».

Det var videokonferansehøring på Stortinget 6. januar 2021, hvor Pensjonistforbundet fremmet sitt syn. Videre ble representantforslaget behandlet med debatt i Stortinget 16. februar, med votering over forslagene.

Pensjonistforbundets pressekonferanse førte til god mediedekning av årets trygdeoppgjør. (Foto: Bjørg-Karin Buttedahl)

Utfallet av Stortingets behandling ble ikke like bra som det opprinnelige representantforslaget, men gav likevel viktige gjennomslag. Blant annet skal pensjonene fra 2022 reguleres på en ny måte, med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten. Reguleringen lik lønnsveksten fratrukket 0,75 prosent er dermed historie. Organisasjonene skal også kunne forhandle om andre spørsmål av betydning for pensjonistene.

Det ble fattet til sammen 10 vedtak i behandlingen av representantforslaget.

De viktigste vedtakene var:

- Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til regelfesting om at organisasjonene i forbindelse med de årlige trygdeoppgjørene, kan forhandle om andre spørsmål med betydning for pensjonistene.
- Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige lovendringer for å innføre pensjon fra første krone med sikte på innføring fra 1. januar 2023.*
*Innføringen ble fremskyndet til 1.1.2022 etter Stortingsvalget høsten 2021.
- Stortinget ber regjeringen om å legge frem et lovforslag for Stortinget om å regulere løpende pensjoner med gjennomsnittet av pris- og lønnsvekst, som får virkning fra 2022.
- Stortinget ber regjeringen gjeninnføre praksis med at trygdeoppgjørene legges frem som egen sak for Stortinget i vårsesjonen, fra og med trygdeoppgjøret for 2021.

Trygdeoppgjøret skjedde digitalt og Pensjonistforbundet deltok med generalsekretær Harald Olimb Norman og forbundsleder Jan Davidsen. (Foto: Bjørg-Karin Buttedahl)

- Stortinget ber regjeringen gå i dialog med pensjonistenes organisasjoner med sikte på å etablere kvartalsvise møter mellom regjeringen og pensjonistorganisasjonene, der saker av betydning for pensjonister kan drøftes.

Trygdeoppgjøret 2021

Trygdeoppgjøret i 2021 var av det uvanlige slaget. Pensjonene hadde siden 2011 blitt regulert i takt med lønnsveksten, deretter fratrukket 0,75 prosent. Denne underreguleringen av pensjon ble det slutt på i 2021, etter det tidligere omtalte pensjonsforliket.

Det var tenkt som en midlertidig reguleringsordning, frem til mars 2022, da utvalget som evaluerer pensjonsreformen skal levere sin innstilling. Daværende regjering bestående av Høyre, Venstre og KrF, forhandlet om statsbudsjettet for 2021 med FrP. Det ble enighet om at pensjonene i 2021 skulle reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, men ikke høyere enn lønnsveksten.

Krav til trygdeoppgjøret 2021

Arbeids- og sosialdepartementet presenterte sine beregninger for hva pensjonene skulle øke med. Pensjonistforbundet var uenig med departementet i beregningsmetoden, da dette ville gi pensjonistene mindre penger enn de hadde krav på.

Bakgrunnen for uenigheten var at det i forbindelse med trygdeoppgjøret for 2021 ble besluttet å legge inn en kompensasjon for trygdeoppgjøret

SAMMEN HAR VI FLYTTET FJELL!

Trygdeoppgjøret bringer gode nyheter for alle pensjonister!

Etter mange års kamp har Pensjonistforbundet fått gjennomslag for en betydelig pensjonsøkning.

Har du en årspensjon på 250 000 kroner, vil du få rundt 1000 kroner mer i måneden fra mai.

Gratulerer med trygdeoppgjøret, pensjonister – dette fortjener vi!

Dette er hovedtrekkene:

- Pensjonen vil øke for alle, i første omgang med ca. 5 %.
- Når trygdeoppgjøret sluttbehandles av Stortinget, forventer vi enda noen kroner, i tråd med våre krav.
- 9000 kr ekstra til enslige minstepensjonister fra 2021.

Dette hadde vi ikke fått til uten våre 240 000 medlemmer, så meld deg inn i dag og hjelp oss med å oppnå enda bedre rettigheter for deg som pensjonist!

JUBILEUMSTILBUD!
Bli medlem for kun kr. **200,-** ut året!

Pensjonistforbundet

SAMHOLD GIR STYRKE – BLI MEDLEM!
Pensjonistforbundet er en politisk uavhengig organisasjon som i 70 år har kjempet for rettighetene til alle landets pensjonister.

Slik kan du melde deg inn:

- Send SMS med kodeordet **pensjonist** til 2262
- Send en epost til medlem@pensjonistforbundet.no
- Gå inn på www.pensjonistforbundet.no/bli-medlem
- Ring oss på tlf. **22 34 87 70**
- Meld deg inn pr. post til **Postboks 6714, St. Olavs Plass, 0130 Oslo**

Vi markerte seieren i trygdeoppgjøret gjennom store annonser i landets største aviser.

2020. Kompensasjonen bestod i at man skulle øke pensjonene som om man hadde gått over til den nye måten å regulere på allerede i 2020. Men i ettertid viste det seg at pensjonistene ville tapt på å få endret reguleringen fra 2020, og Pensjonistforbundet krevde derfor at kompensasjonen ble satt til null. En kompensasjon skal jo ikke være negativ og trekke pensjonene ned!

Departementet mente likevel at vedtaket om kompensasjon måtte gjelde og innførte en komplisert beregning som ledet til en regulering av pensjon fra 1. mai 2021 på 4,99 prosent.

Pensjonistforbundet og SAKO leverte felles krav til trygdeoppgjøret sammen med SAFO (Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner). Kravet for selve reguleringen var en økning på 5,36 prosent. Vi fikk også støtte av LO, FFO og Unio. Kravet innebar at vi så bort fra vedtaket om kompensasjon for 2020, men at vi krevde full korrigerings for et avvik mellom anslått og faktisk lønnsvekst fra 2020 på 1,4 prosentpoeng. Solberg-regjeringen ville ikke lytte til våre krav og gjennomførte trygdeoppgjøret med departementets foreslåtte metode.

Seier i trygdeoppgjøret

Straks etter at trygdeoppgjøret var gjennomført med en lavere økning enn Pensjonistforbundet hadde krevd, kalte Jan Davidsen inn til pressekonferanse på Youngstorget. Det var allerede klart at Senterpartiet, FrP og SV støttet vårt krav til regulering av pensjon. Med Arbeiderpartiet med, ville vi få et flertall. Ap-leder Jonas Gahr Støre møtte opp på Pensjonistforbundets pressekonferanse og lovet at Arbeiderpartiet også ville støtte vårt krav. Dermed var det flertall på Stortinget for å stemme mot regjeringens tilbud i trygdeoppgjøret, og innfri kravet om en regulering av pensjon lik 5,36 prosent.

Forsinket utbetaling

Til tross for at Stortingsflertallet støttet en høyere regulering, ble trygdeoppgjørets opprinnelige økning på 4,99 prosent utbetalt i juni, med virkning fra 1. mai. Differansen mellom denne økningen og Stortingsflertallets vedtatte økning på 5,36 prosent lot vente på seg, som følge av tekniske vanskeligheter hos NAV. I desember 2021 ble omsider pensjonene oppdatert til riktig nivå for de aller fleste, da inkludert etterbetaling for månedene som hadde gått siden mai.

Øvrige krav i trygdeoppgjøret

Foruten kravet om økt pensjon i takt med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, stilte vi fire andre krav i årets trygdeoppgjør:

- Pensjonistforbundet, i samarbeid med KS og Rådet for et aldersvennlig Norge, får et nasjonalt ansvar for opplæring av elderrådene. Funksjonshemmedes paraplyorganisasjoner får et ansvar for opplæring av rådene for personer med funksjonsnedsettelse. Pensjonistforbundet og SAFO ber om 10 millioner kroner til å arrangere kurs over hele landet.
- Midlene til Den kulturelle spaserstokken bør økes og øremerkes. Den kulturelle spaserstokken økes til 70 millioner kroner, med en halvpart til eldre på institusjon og en halvpart til eldre utenfor institusjon.
- Støtte fra staten på tre millioner kroner pr. år i et spleiselag med Pensjonistforbundet til Økonomitelefonen og Gjeldsassistansen.
- TryggEst er et program som skal forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten grad er i stand til å beskytte seg selv. Krav om en årlig sum på rundt 20 millioner i fire til fem år vil bidra til at et større antall kommuner tilslutter seg programmet og kan bli selvgående TryggEst-kommuner.

Kravene ble i utgangspunktet avvist av arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen (H), med begrunnelse at det ikke var avsatt noen midler til å innfri krav som ble fremmet i trygdeoppgjøret. Stortingsflertallet (H, SP, FrP, Sv, Rødt, V, og KrF) tok imidlertid grep i forbindelse med behandlingen av trygdeoppgjøret i Stortinget. Da vedtok

de å legge til rette for å styrke opplæringen av elderrådene gjennom et samarbeid mellom Pensjonistforbundet, KS og Rådet for et aldersvennlig Norge. I tillegg ble det bedt om at de tre øvrige kravene skulle vurderes på nytt i

forbindelse med forhandlinger i trygdeoppgjøret i 2022 eller i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.

Resultat av trygdeoppgjøret

Det endelige resultatet av trygdeoppgjøret ble en årsvekst i pensjon på 3,83 prosent, i tråd med Pensjonistforbundets krav. Vi fikk støtte av flertallet på Stortinget for kravet, og regjeringens tilbud om 3,58 prosent utgikk.

På tidspunktet for trygdeoppgjøret var forventet lønnsvekst 2,4 prosent i 2021, samtidig krevde vi full kompensasjon for et avvik på 1,4 prosent mellom anslått og forventet lønnsvekst fra 2020. Økningen ble dermed 3,83 prosent på årsbasis.

Høy vekst i pensjon – men strømprisene spiste mye av veksten

Årsveksten i alderspensjon på 3,83 prosent i 2021 var den høyeste pensjonsveksten siden 2011. Men prisene steg også. I forkant av trygdeoppgjøret ble prisveksten i mai 2021 anslått til 2,8 prosent i revidert nasjonalbudsjett. Gjennom året steg strømprisene voldsomt, og prisveksten endte til slutt på 3,5 prosent. Statistisk sentralbyrå beregnet at strømprisene alene trakk opp prisveksten med 2,1 prosentpoeng.

Kjøpekraften for ordinær alderspensjon ble styrket med 0,3 prosent i 2021, mens enslige minstepensjonister fikk styrket kjøpekraften med 2,2 prosent. En årlig pensjon på 250 000 kroner i 2020 steg med 3,83 prosent til 259 575 kroner i 2021. Når man tar med prisveksten på 3,5 prosent, ble kjøpekraften i dette eksempelet reelt sett styrket med 797 kroner.

Fripoliser

Pensjonistforbundet har gjennom flere år arbeidet med forslag til endringer som kan gi en bedre utvikling for personer som har pensjon opptjent

	Økning fra 1. mai		Nytt nivå fra 1. mai 20	Årsvekst
	Prosent	Kroner	Kroner	Prosent
Grunnbeløp	4,98	5 048	106 399	3,83
Minstepensjon (enslig)	5,36	11 188	219 878	5,76*
Alderspensjon	5,36			3,38
Uføretrygd	4,98			3,83

*Minste pensjonsnivå for enslige ble økt med ytterligere 5 000 kroner fra 1. juli 2021, til 224 878 kroner i året.

i fripoliser. Pensjonistforbundets konsulent og fripolise-ekspert Thorstein Øverland er sentral i arbeidet.

I 2021 utarbeidet vi rapporten «Kundenes fripoliseregnskap» for fjerde år på rad, med en gjennomgang av livselskapenes årsrapporter og utviklingen for fripolisene.

Rapporten viser blant annet at en gjennomsnittlig fripolise har blitt redusert med om lag ti prosent på bare fem år, som følge av svakere regulering enn prisveksten.

18. juni sendte Finansdepartementet forslag til endringer av fripolisene til Stortinget, gjennom proposisjon 223 L (2020-2021). Utfallet av fripoliseutredningene, som har pågått over flere år og skulle være «klart til kundens fordel», var skuffende. Det er ikke noe som endrer på situasjonen der fripolisene taper kjøpekraft hvert år som følge av lav oppregulering.

I proposisjonen var det fremmet forslag om at livselskapene skulle få rett til å omgjøre livsvarige pensjonsytelser fra fripoliser til å bli utbetalt raskere, og at kundene dermed ville miste retten til livsvarig pensjon. Pensjonistforbundet protesterte mot dette.

Da saken ble behandlet gikk Stortinget enstemmig inn for at kunden skulle ha det avgjørende ordet når det gjelder utbetalingstid, i tråd med Pensjonistforbundets innspill. Det ble i etterkant av Stortingets behandling innført en forskrift som sa at bare kunder som ikke har startet uttaket av fripolisen, kan velge raskere utbetaling. Det var et tilbakeslag i saken. Vi skulle gjerne sett at kunder med løpende utbetaling fikk muligheten til å velge raskere utbetaling.

Pensjonistforbundet har etterlyst at det gjøres noe med regelverket for fripolisenes tilleggsavsetninger. Med dagens regelverk får kundene i liten grad omgjort tilleggsavsetningene til pensjon, mens Pensjonistforbundet har krevd regler som sikrer at tilleggsavsetningene utbetales til kundene i løpet av forventet levetid. Departementet varslet i desember 2021 at de vil komme tilbake til dette «så raskt som mulig», så vi forventer et forslag i løpet av 2022.

Samordningsfellen – anke til Høyesterett ble avvist

Offentlig ansatte som jobber lenger enn til 67 år risikerer å få mindre og mindre tjenestepensjon desto lenger de jobber – noe vi kaller «samordningsfellen».

I 2020 pågikk en rettslig prosess om samordningsfellen i Borgarting lagmannsrett, mellom Bjarne Jensen og Statens pensjonskasse. Pensjonistforbundet støttet Jensens sak økonomisk og med faglig bistand. Saken gjaldt blant annet om endringene i samordningsloven fra 2011 ble gitt med tilbakevirkende kraft, og om dette var i strid med grunnloven §97. Dommen falt 26. november 2020 og Jensen tapte dessverre saken. Lagmannsretten erkjenner at reglene har gitt Jensen et økonomisk tap som ikke ville funnet sted uten lovendringen fra 2011, men mente han kunne unngått tapet ved å ha innrettet seg annerledes.

Saken ble anket videre til Høyesterett. Dessverre bestemte Høyesteretts ankeutvalg 20. mai 2021 at de ikke ville behandle anken.

Viktige løft av ensliges minstepensjon

På tampen av 2020 ble det enighet på Stortinget om å gi 4 000 kroner til enslige minstepensjonister som en engangsutbetaling i forbindelse med ny saldering av statsbudsjettet for 2020. Våren 2021 ble forslaget forbedret ved at de 4 000 kronene ble gitt som en varig økning av den årlige satsen for ensliges minstepensjon. Økningen ble gitt med tilbakevirkende kraft fra 1. mai 2020, og utbetalt første gang i mai 2021, slik at det også ble en etterbetaling på 4 000 kroner.

I budsjettforhandlingene mellom FrP og Solberg-regjeringen om statsbudsjettet for 2021 fikk FrP gjennomslag for å øke minstepensjonen for enslige med ytterligere 5 000 kroner fra 1. juli 2021.

Enslige minstepensjonister fikk opprinnelig en oppregulering av pensjonen på 4,80 prosent i trygdeoppgjøret. Etter at Stortingsflertallet støttet Pensjonistforbundets krav om en økning på 5,36 prosent, ble dette endret, slik at minstepensjonen også økte med 5,36 prosent, på linje med øvrig pensjon. Differansen ble først utbetalt i desember, men med tilbakevirkende kraft fra mai.

Minstepensjonen for enslige fikk dermed viktige løft gjennom 2021, noe som er i tråd med Pensjonistforbundets krav om et krafttak for dem som har minst. Ved inngangen til 2021 var satsen for ensliges minstepensjon på 204 690 kroner, og ble i løpet av året løftet, slik at den fra 1. juli var 224 878 kroner i året. Vi jobber videre for å øke satsene for enslige minstepensjonister, med et mål om å overstige EUs fattigdomsgrense i Norge, som i 2021 er anslått til 253 000 kroner i året for aleneboende personer.

Pensjonsutvalget

Pensjonistforbundets pensjonsutvalg er et samarbeidsorgan hvor vi diskuterer relevante problemstillinger innen pensjonsfeltet og som ledes av Jan Davidsen. Pensjonistforbundets pensjonsutvalg diskuterer pensjonsfaglige problemstillinger, økonomi, høringsnotater, endringsforslag, strategier med mer. Utvalget ledes av Jan Davidsen og hadde i 2021 fire møter – 13.4, 26.5, 28.10 og 16.12. Møtet 28.10 var fysisk, resten ble gjennomført digitalt.

Følgende personer deltok på ett eller flere av møtene i 2021: Bjarne Jensen, Eva Vida Berg, Hans Erik Pettersen, Helga Hjetland, Inger Marie Stokker, Jan Mønnesland, Klemet Rønning Aabye, Kolbjørg Ødegaard, Lars Johan Bleie, Mellvin Steinsvoll, Nils-Edvard Olsen, Steinar

Fugleavaag, Thorstein Øverland, Ingun Ottosen, Rasmus T. Gjestland, Unni Hegstad, Lars Nestaas, Bjørg-Karin Bjåland Buttedahl, Ragnhild Dahl, Harald Olimb Norman, Jan Davidsen, Sindre Farstad.

2021 i tall

- Årsvekst pensjon fra folketrygden: 3,83 prosent
- Prisvekst (KPI): 3,5 prosent
- Realvekst: +0,3 prosent
- Antall alderspensjonister: 1 001 002 (passerte 1 million i november 2021)
- Antall minstepensjonister: 145 430 (per september 2021)
- Antall uføretrygdmottakere: 359 997 (per september 2020)
- Grunnbeløp per 1. mai 2020: 106 399

Kilder: NAV og SSB

Forbundsleder Jan Davidsen og generalsekretær Harald Olimb Norman på Stortingshøring i oktober.

4

Demokrati, deltakelse og tilgjengelighet

Vi arrangerte valgmøter i alle valgkretser og satte eldrepolitikk på programmet i valgkampen. (Foto: Trond Nedrebø)

Et mer aldersvennlig samfunn

Pensjonistforbundet arbeider for et mer aldersvennlig samfunn. Vi vil at eldre skal kunne delta i samfunnet på lik linje med andre. Økt deltakelse forutsetter fravær av diskriminering og økt tilgjengelighet.

Eldres deltakelse i samfunnet var – som for alle aldersgrupper – sterkt begrenset av pandemien i 2021. Norge var langt på vei nedstengt hele første halvår og ble stengt igjen i desember 2021. Tilgangen på vaksiner gjorde likevel at eldre kunne delta i litt større grad i 2021 enn i 2020. I løpet av august 2021 var alle eldre tilbudt andre dose av vaksinen. Ved årets slutt hadde hele 850 000 personer over 65 år fått tredje vaksinedose.

Valgmøter

Pensjonistforbundet arrangerte åpne valgmøter i alle fylker før valget i 2021. Der deltok partienes stortingskandidater i de respektive fylker. Hensikten var å rette oppmerksomheten mot eldrepolitiske saker og minne partiene om at eldre er en stor velgergruppe. Møtene ble

arrangert av fylkesforeningene. Forbundsleder Jan Davidsen eller generalsekretær Harald Olimb Norman begynte hvert møte med å utfordre partiene på saker fra forbundets handlingsprogram. Deretter ledet de debattene, som var godt besøkt i alle fylker.

Valgdeltakelse

Stortingsvalget i 2021 ble gjennomført da Norge var gjenåpnet og de fleste voksne var fullvaksinerte (to doser). Samtidig var det tatt en rekke hensyn til pandemien ved avviklingen av valget, blant annet lengre forhåndsstemmeperiode, utvidede åpningstider og at valget ble avholdt over to dager. Valgdeltakelsen i 2021 var derfor på samme nivå som i 2017. Eldre har som regel høyere valgdeltakelse enn andre. Stortingsvalget

2021 var intet unntak, fordi aldersgruppa 67–79 år hadde høyest valgdeltakelse av alle. Hele 85 prosent i denne aldersgruppa brukte stemmeretten sin, mens snittet for hele befolkningen var 77 prosent.

Deltakelse i folkevalgte organer

Selv om valgdeltakelsen blant eldre er høy, er det likevel fortsatt få eldre som blir valgt inn i landets folkevalgte organer. Gjennomsnittsalderen for nyvalgte stortingsrepresentanter ved valget i 2021 er kun 45 år. Kun tre representanter er over 67 år, og kun en av disse er over 70 år. Til tross for at personer over 60 år utgjør 30 prosent av velgerne, er kun 10 prosent av stortingsrepresentantene som var over 60 år. Det er eldre over 67 år som er dårligst representert. De utgjør hele 20 prosent av velgerne, men kun 1,7 prosent av Stortinget. Den lave representasjon i folkevalgte organer viser hvor nødvendig det er at Pensjonistforbundet og elderrådene taler eldres sak.

Eldreråd

I 2019 kom det ny lov og forskrift om elderrådernes virksomhet. Det medførte et økt behov for opplæring av elderrådsmedlemmer, elderrådssekretærer, øvrige folkevalgte og ansatte i kommunene. Pandemien forhindret planlagte kurs i 2020, og dette gjentok seg i 2021. Likevel ble det innledet et samarbeid med KS Vest-Norge som medførte flere lokale kurs i Rogaland. Erfaringer herfra vil bli benyttet ved senere kurs over hele landet. Pensjonistforbundet tok også initiativ overfor regjeringen og KS om at Håndbok i aldersvennlige lokalsamfunn burde distribueres til alle landets elderråd. Det samarbeidet ble markert med en felles pressekonferanse i september 2021, der helse- og omsorgsminister Bent Høie, KS-leder Bjørn Arild Gram og forbundsleder Jan Davidsen deltok.

Samarbeidsutvalg

Kommunereformen og reformen «Leve hele livet» medfører et behov for lokale samarbeidsutvalg. Samarbeidsutvalget er en arena for samarbeid mellom Pensjonistforbundets lokalforeninger i kommunen og organisasjoner som er kollektivt tilsluttet Pensjonistforbundet. Det skal ta opp og diskutere eldrepolitiske saker og være lokalforeningenes og de eldres talerør inn mot kommunen, både gjennom elderrådet og direkte mot lokalpolitikere og administrasjon.

Pilotprosjekt: Samarbeidsutvalget i Trøndelag.

Håndbok i aldersvennlige lokalsamfunn.

For å hjelpe utvalgene lagde Pensjonistforbundet i 2021 et veiledningshefte om hva et samarbeidsutvalg er, hvilke saker de kan engasjere seg i og hvordan man organiserer arbeidet. I tillegg ble det iverksatt tre pilotprosjekter:

- PF Akershus fylke og Lillestrøm kommune med åtte lokalforeninger
- PF Trøndelag fylke og Orkland kommune med fem lokalforeninger
- PF Østfold fylke og Indre Østfold kommune med fire lokalforeninger

Arbeidet med pilotene har vært en høyt prioritert oppgave i 2021, for å kunne sikre at vi kan finne

og belyse de fleste problemstillinger som måtte dukke opp. Pilotprosjektene fortsetter i 2022. Erfaringene derfra vil bli tatt med videre i arbeidet med å etablere flere og styrke eksisterende samarbeidsutvalg over hele landet.

Råd for et aldersvennlig Norge

Forbundsleder Jan Davidsen sitter i det regjeringsoppnevnte Råd for et aldersvennlig Norge, med generalsekretær Harald O. Norman som stedfortreder. Rådet ledes av Trude Drevland, og består ellers av representanter for KS, Oslo Met, NHO, Frivillighet Norge, IKT Norge og Husbanken. Arbeidet er forankret i regjeringens strategi for et aldersvennlig samfunn «Flere år – flere muligheter» og Meld. St. 15 (2017-2018) Leve hele livet. Helsedirektoratet er ansvarlig for gjennomføringen av programmet, som fra 2021 ivaretas av Senter for et aldersvennlig Norge i Ålesund. I 2021 har rådet blant annet jobbet med en kampanje for å planlegge egen alderdom, samt opprettet Nettverk for aldersvennlige lokalsamfunn, som er en arena for kunnskapsbygging og erfaringsutveksling i arbeidet med aldersvennlig utvikling.

Kurs om aldersdiskriminering

Ofte er det svært utfordrende å identifisere og definere aldersdiskriminering utenfor arbeidslivet. En årsak til det er at mange aldersgrenser er saklige og dermed lovlige. Det er kun usaklig forskjellsbehandling på grunn av alder som er ulovlig. Usikkerhet om hvilke aldersgrenser som er lovlige og hvilke som er ulovlige, medfører en underrapportering av tilfeller av reell aldersdiskriminering. Pensjonistforbundet arrangerte derfor i april 2021 et webinar, der Likestillings- og diskrimineringsombudet orienterte om aldersgrensers lovlighet.

NAV-ombud

Relasjonen mellom NAV og mottakerne av etatens tjenester er asymmetrisk. Mange brukere har ikke tilstrekkelige ressurser til å fremme egne interesser. Pensjonistforbundet har derfor i en årrekke kjempet for et uavhengig NAV-ombud. I en høring på Stortinget i mars 2020, støttet derfor Pensjonistforbundet Fremskrittspartiets forslag om å opprette et NAV-ombud. Stortinget støttet intensjonen, men ikke forslaget slik det forelå. Derfor ba Stortinget presidentskapet om å endre mandatet for utvalget som utredet Stortingets kontrollfunksjoner, Harberg-utvalget,

slik at det også skulle vurdere og evt. foreslå etableringen av et NAV-ombud. Utvalgets forslag kom i 2021 og ledet fram til et vedtak i Stortinget i mai 2021:

«Stortinget ber regjeringen om snarest mulig å opprette et eget, selvstendig NAV-ombud og avklare en mulig samlokalisering med et av de andre ombudene for å dra nytte av felles faglige og administrative ressurser.»

Det vil likevel ta tid før ombudet er i virksomhet – antakelig i 2023 – fordi det må forankres i lov og forskrift, som må på høring før de vedtas.

Trafikksikkerhet for eldre

Eldre er sårbare i trafikken, både som fotgjengere og bilførere. I 2021 var det vanskelig å unngå å få med seg kaoset som fulgte av at de nye el-sparke-syklene inntok Norges mange veier og fortau. Pensjonistforbundet samarbeider med en rekke organisasjoner, blant annet Blindeforbundet, FFO og Norsk Handikapforbund, og vi har krevd at sparke-syklene må bort fra fortauene.

Pensjonistforbundet har engasjert seg i en rekke saker for å styrke eldres trafikksikkerhet og muligheter til å bevege seg som fotgjengere, reisende med kollektivtrafikk og som førere av kjøretøy. Gjennom deltakelse i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets (Bufdir) nettverk for universell utforming i kollektivtrafikken, tar Pensjonistforbundet opp tema som er viktige for å ivareta eldre som reisende. Det er for tiden flere prosjekter som tester ut nye kollektivløsninger spesielt rettet mot eldre, her følger vi nøye med og peker på utfordringer når de oppstår. Vi sørger for at kollektivselskapene fortsatt må tilby billett- og betalingsløsninger, samt informasjonsløsninger som ikke er utelukkende digitale.

I 2021 har Pensjonistforbundet deltatt på en rekke innspillmøter med Statens Vegvesen i forbindelse med utformingen av den kommende tiltaksplanen for trafikksikkerhet på vei. Det er fortsatt svært viktig at eldre bilførere får tilgang til oppfriskningskurs, noe vi sørger for i samarbeid med Statens Vegvesen. I pandemiårene 2020 og 2021 har kursaktiviteten vært svært begrenset og nærmest ikke-eksisterende, men det har blitt utviklet digitalt materiell som kan bidra til oppfriskning av kjørekunnskap.

Pensjonistforbundet jobber også aktivt med å spre informasjon om trafikksikkerhetstiltak, som for eksempel refleksbruk, og har gitt høringsinnspill om trafikksikkerhet i buss.

Vold mot eldre

Programmet TryggEst, som er et voksenvern for sårbare grupper, har i 2021 hatt erfaringskonferanser. Som brukerorganisasjon og representant for eldre, har Pensjonistforbundet hatt en viktig rolle i dette arbeidet gjennom de tre årene pilotprogrammet har foregått. I april deltok Jan Davidsen på erfaringskonferansen, blant annet med en klar oppfordring til norske kommuner om å ta til seg TryggEst-modellen. Modellen har særlig vist seg å være et effektivt verktøy for å avdekke tilfeller av vold mot eldre.

Da Pensjonistforbundet i mai leverte innspill til statsbudsjettkrav i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, ba vi om at det måtte bevilges stimuleringsmidler, slik at flere kommuner kommer raskt i gang med systematisk voldsforebygging. Dette har vi dessverre ikke fått gjennomslag for, men vi har fortsatt vårt arbeid med å oppmuntre kommunene til å ta i bruk modellen.

Ved starten av året ble det opprettet en arbeidsgruppe i Pensjonistforbundet som skulle jobbe med meldeplikt i eldreomsorgen, og særskilt den juridiske siden ved meldeplikt om vold. Arbeidsgruppen bestod av helseutvalgsleder Wenche Malmedal, helseutvalgsmedlem Liv Aarum, jurist Leif Strøm fra RVTS Midt Norge (Ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging) og rådgiver Margrethe Gaassand fra sekretariatet.

I april la Frp frem forslag til Stortinget om nasjonale retningslinjer og meldeplikt i eldreomsorgen for å motvirke vold og overgrep mot eldre. Arbeidsgruppen i Pensjonistforbundet sendte umiddelbart inn våre merknader til helse- og omsorgskomiteen, noe som resulterte i at forslaget fikk flertall på Stortinget. Ved årsskiftet var den nye ordningen ennå ikke på plass, men dette arbeidet vil følges videre i det nye året.

I september møtte Pensjonistforbundet og en rekke andre organisasjoner helseminister Bent Høie i dialogmøte om forsømmelse, vold og overgrep i omsorgssektoren. Her fikk vi gitt en rekke innspill, blant annet om betydningen av god

Pensjonistforbundet Vestfold laget den flotte brosjyren "Hvordan finne fram i kommunen?". Her er fylkesleder Else Bjørg Thorbjørnsen flankert av f.v. Ove Gran, leder i Helseutvalget Vestfold og Tore Haukvik, lege og sekretær i Helseutvalget Vestfold.

bemanning og problematikken rundt utstrakt bruk av vikarer og innleie i institusjonsomsorg. Også her fikk vi løftet betydningen av TryggEst i kommunene og nødvendigheten av at ledere tar i bruk systemer som kan håndtere avvik i tjenestene.

Bolig og tilgjengelighet

Bolig er et viktig tema som berører alle eldre, enten man bor i hus eller leilighet, sammen med andre eller alene. For Pensjonistforbundet er det viktig at eldre selv tar ansvar for egen boligsituasjon, noe som i stor grad handler om god planlegging. I året som gikk deltok Pensjonistforbundet i flere fora for å påvirke eldres boligsituasjon, blant annet har vi fast plass i arbeidsgruppen Trygge hjem, som er en del av programmet for et Aldersvennlig Norge.

Bolig har vært et aktuelt tema også i opplæringen av teknologiambassadørene, her har mange fått kunnskap om risikorydding i eget hjem, og ordninger som bidrar til å forebygge uhell i hjemmet.

Pensjonistforbundet har levert sju høringsuttalelser om bolig og tilgjengelighet, blant annet har det kommet på plass en helt ny boligsosial lov og lov om eiendomsmegling har blitt utredet.

Tanum pensjonistforening i Bærum måtte i likhet med andre avlyse medlemsmøtene, men styret delte ut blomster. Fra venstre Jan Inge Melsæter, Liv Birgit Fossum, Per-Erik Holmquist Lie, Inger-Lise Bryhni og Kristian V. Andersen.

Da Kommunal- og moderniseringsdepartementet i mai la fram forslag om en ny ordning (pilot) med trygghetsboliger for eldre, var Pensjonistforbundet svært positive og støttet forslaget helhjertet i vårt høringsinnspill. Dessverre så vi til vår skuffelse at tilskuddsordningen som var foreslått forsvant, og at forslaget ble lagt i en skuff da den nye regjeringen la frem sitt forslag til statsbudsjett i oktober. Pensjonistforbundet har i samarbeid med NELFO, Huseierne og NBBL sendt innspill til både helse- og omsorgskomiteen og kommunal- og forvaltningskomiteen om å reversere tilbaketrekkningen av forslaget. Dette vil bli fulgt opp i videre.

Bostøttealliansen

Pensjonistforbundet er fortsatt aktiv i Bostøttealliansen og i året som gikk har bostøtten vært under lupen en rekke ganger. I mars møttes Bostøttealliansen til digital samling, hvor de fleste medlemsorganisasjonene deltok.

Etter en omfattende gjennomgang av utredningen av bostøtten fra 2020 og oppdatert bostøttestatistikk fra Husbanken, møtte Bostøttealliansen daværende leder av kommunal- og forvaltningskomiteen, Karin Andersen (SV). Her fikk vi anerkjennelse av arbeidet og støtte for vår sak.

Bostøttealliansen ble enige om en felles plattform for arbeidet, blant annet om forutsigbarhet, likestilling, tilgjengelighet og rettferdighet. Plattformen i sin helhet kan leses på bostottealliansen.no. Vi har skrevet kronikk om bostøtten, hvor vi blant annet påpekte manglende sammenheng i

ordningen, når folk detter inn og ut av ordningen ved de minste justeringer av inntekt.

Bostøttealliansen møtte også til statsbudsjett-høring i kommunal- og forvaltningskomiteen, der målet var å gjøre den ferske komiteen oppmerksom på en ordning som sårt trenger gjennomgang og politisk engasjement. I mai 2022 skal det legges frem en utredning av bostøtten bestilt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Bostøttealliansen har sendt flere innspill til ekspertgruppen som utreder ordningen, og Pensjonistforbundet og svært mange av medlemmene i Bostøttealliansen er med i en referansegruppe som representerer brukerne i bostøtteordningen.

Ved utgangen av 2021 var de høye strømprisene høyt på agendaen både hos Pensjonistforbundet og Bostøttealliansen. Bostøtteordningen ble benyttet som utbetalingskanal for strømstøtte da strømprisene nådde uventet høye nivåer både i mars og månedene november og desember. Pensjonistforbundet sendte i desember brev til kommunal- og forvaltningskomiteen og til Kommunal- og moderniseringsdepartementet med advarsel om å ivareta og skjerme de mange eldre som i januar kunne få redusert eller miste bostøtten og strømstøtten som følge av etterbetalingen av pensjon i desember. Arbeidet ga resultater i regjeringens strømkrisepakke, ved at inntektsgrensene for bostøtten skulle økes midlertidig for månedene med høyest strømpriser og utgiftspress for bostøttemottakere.

Vårt arbeid i året som har gått har også bidratt til å sette lys på den uheldige sammenhengen mellom bruk av bostøtte og kommunenes utgifter til økonomisk sosialhjelp. Bostøttealliansen er kjent med at folk som mottar bostøtte får redusert økonomisk sosialstønning – og at dette dessverre også gjelder ekstrabevilgningene som skal dekke økte strømudgifter. For beboere i kommunale boliger, der strømudgiftene dekkes over husleien, er det en forståelig modell, ettersom det er kommunen som også har utgiften. Men der mottakeren selv må betale strømudgiftene, blir dette helt feil.

Vi mener at krisetiltak for folk med høye strømudgifter og lave inntekter må bidra til en nettoforbedring, og ikke kortes av i andre ender, når vi vet at folk sliter med å betale regningene sine.

Bostøtten er ment å gjøre livet enklere for folk, og skal ikke være en krisebank for kommunene. Dersom det er praksis at bostøtten har blitt en direkte inntektskilde for kommunene, så er det noe veldig galt med ordningen.

Medlemsundersøkelse

I mai gjennomførte Pensjonistforbundet en medlemsundersøkelse. Alle medlemmer med registrert e-postadresse ble kontaktet og bedt om å fylle ut et spørreskjema på internett. Hensikten med undersøkelsen var å kartlegge leservaner og interesser for ulike typer innhold i Pensjonisten, motiver for å være medlem i Pensjonistforbundet og hvilke saker som opptok medlemmene ved valget i 2021.

Nesten 3.300 medlemmer svarte på undersøkelsen. Den viste at eldrepolitikk og juss/økonomi var de to stoffområdene som var mest populære og som man ønsket mer av i Pensjonisten. De to viktigste årsakene til at man var medlem var politisk engasjement og Pensjonisten. Medlemmene mente at helse, eldreomsorg og pensjon var de viktigste politikkområdene for Pensjonistforbundet. De samme politikkområdene var også viktigst for medlemmene ved valget i 2021.

Undersøkelsen viste ellers at medlemmene i svært stor grad var enige i forbundets politikk for bedre kommuneøkonomi, bedre sykehjem

dekning, billigere tannhelse og mot aldersdiskriminering. Hele 85 prosent av medlemmene hadde et ganske godt eller svært godt inntrykk av Pensjonistforbundet og to av tre var tilfreds med resultatene av forbundets politiske påvirkningsarbeid de siste tre årene.

Pårørendealliansen

Pårørendealliansen hadde ved utgangen av 2021 vokst til 34 medlemsorganisasjoner med rundt 750 000 personer tilknyttet, enten som medlemmer eller ansatte. Styret er i sitt andre år og styreleder er Steinar Barstad fra Pensjonistforbundet. Organisasjonen har to ansatte, men blir tre fra 2022.

En viktig milepæl ble nådd ved at vi i 2021 fikk en fast post på statsbudsjettet for første gang. Det er en anerkjennelse av organisasjonens arbeid, med en klar bestilling på fortsatt å bidra med kunnskap om pårørendes utfordringer og forslag til hvordan disse kan løses.

2021 var et valgår og vi er glade for å ha fått inn to viktige saker i Hurdalsplattformen, om pårørendes permisjonsordninger i arbeidslivet og et bedre samarbeid med helsetjenesten, som vi skal følge opp. Av andre viktige kampsaker kan nevnes bedre informasjon og fritak for parkeringsavgift på sykehus når man som pårørende må være der.

Marthe Landsem (t.v.) er en av Pensjonistforbundets kursledere innen data. Her sammen med Hilda Lauareid, ved Grønland flerkulturelle seniorsenter.

Høringer/skriftlige innspill – kronologisk oversikt

29.01.21 Forslag om endringer i smittevernloven (portforbud)

Regjeringen foreslo at den under særlige omstendigheter burde ha en hjemmel i smittevernloven om å innføre portforbud. Pensjonistforbundet og SAKO gikk imot forslaget. Portforbud er et for drastisk tiltak i et liberalt demokrati som Norge. Forslaget manglet nødvendig demokratisk legitimitet, fordi Stortinget først skulle involveres etter at et portforbud var iverksatt. Ulempene med et portforbud er samlet sett større enn fordelene. I verste fall kan det svekke tilliten mellom myndighetene og befolkningen. Det kan gå utover effekten av andre smitteverntiltak og ha langsiktige negative konsekvenser på andre samfunnsområder.

9.02.21 Forslag til endringer i reglene for små elektriske kjøretøy (elsparkesykler m.m.)

Statens Vegvesen fremmet en rekke forslag til endringer for å regulere bruk og parkering av små elektriske kjøretøyer, slik som elektriske sparkesykler. Pensjonistforbundet støttet et sterkere regelverk for bruk av slike kjøretøy og tok opp våre bekymringer for at mange eldre har blitt isolert, som følge av vegring for å gå utendørs og frykt for å bli skadet av slike kjøretøy på gaten. Pensjonistforbundet foreslo primært at kjøretøyene må forbys på fortau og at dersom det blir tillatt, må regler om fartsgrenser ved passering av fotgjengere håndheves strengt. Vi støttet bruk av sanksjoner mot feilparkerte kjøretøyer, promillegrense og hjelmpåbud. I tillegg ønsket Pensjonistforbundet å støtte kommunenes selvråderett for å regulere trafikk med små elektriske kjøretøyer, særlig på grunn av de store problemene som har oppstått i byer med utstrakt utleievirksomhet.

28.02.21 Innspill til ytringsfrihetskommisjonen

Kommisjonen ønsket innspill om tiltak for å sikre bred deltakelse i det offentlige ordskiftet. Pensjonistforbundet og SAKO spilte inn at det er en demokratisk utfordring at eldre er lite synlige i mediene, både i omtale og som kilder. Vi viste bl.a. til undersøkelsen Mynewsdesk gjennomførte for oss i 2020, der det fremgikk at eldre er kilder i kun seks prosent av alle artikler og utgjør kun tre prosent av det totale antall kilder.

26.02.21 Forslag om å øke den alminnelige aldersgrensen i staten til 72 år

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene gikk imot regjeringens forslag om å øke den alminnelige aldersgrensen i staten til 72 år. Den reelle avgangsalderen er vesentlig lavere enn eksisterende aldersgrense på 70 år. De svært få som ønsker å jobbe etter fylte 70 år, kan allerede under gitte forutsetninger fortsette å jobbe i staten. En økning av den øvre aldersgrensen medfører at legitimiteten til andre aldersgrenser, rettigheter og seniorpolitiske tiltak svekkes. Regjeringen burde heller konsentrere seg om å finne virkemidler for å få yngre eldre (62-66 år) til å stå lenger i arbeid. Videre etterlyste vi at rettigheter til sykepenger og dagpenger skulle harmoneres med øvre aldersgrense, samt at samordningsreglene skulle endres, slik at statsansatte ikke får lavere tjenestepensjon desto lenger de står i jobb.

31.02.21 Forslag til lov om tilgang til taushetsbelagte opplysninger mv. for utvalg som skal gjennomgå tilsynssaker der helsepersonell har begått overgrep mot pasienter i perioden 2010 til 2020.

Pensjonistforbundet støtter at det oppnevnes et utvalg som skal gjennomgå statsforvalternes, Statens helsetilsyns og Statens helsepersonellnemnds saksbehandling av slike saker i perioden 2010 til 2020. Det er positivt at utvalget vil få pasient- og brukerrepresentanter, og vi håper at utvalget også vil se på saker der helsepersonell har begått overgrep mot eldre pasienter. Vi støtter i hovedsak lovforslaget og anser endringene som nødvendig for at utvalget skal kunne sette seg grundig inn i alle sakene og gi gode råd til departementet. Forbud mot å benytte opplysningene som bevis i straffesak kan vi støtte, men er uenig i forbud mot å bruke opplysningene i sivil sak. Dette vil typisk være erstatningskrav. De forhold som avdekkes kan innebære at pasienter som har vært utsatt, kan ha fått varige fysiske eller psykiske skader, blitt uføretrygdet eller begått selvmord uten at dette er blitt fulgt opp. Det er da urimelig om det skal vedtas bevisforbud som fratrukker pasienten eller etterlatte retten til å kreve erstatning. I tillegg bør det også gjøres unntak fra foreldelsesreglene for erstatningskrav

09.03.21 Pensjon fra første krone

Pensjonistforbundet støttet innføringen av pensjon fra første krone, og viste til at det styrker pensjonsopptjeningen for i overkant av en million arbeidstakere, som i dag kun får opptjening for lønn over 1 G. Hvorvidt det skal innføres lavere aldersgrenser, nye lavere krav til stillingsstørrelse, eller eventuelt inntektsgrenser er ikke avklart i høringsnotatet. Vi la til grunn at det som hovedregel bør gis pensjonsopptjening i alle tilfeller, med mindre det gir helt bagatellmessige beløp. Vi påpekte at det er store forskjeller i innskuddssatsene i ulike private næringer, og at et viktig tiltak vil være å øke nivået på den minste pålagte sparesatsen fra dagens nivå på to prosent .

15.03.21 Forslag til lov om kommunens ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet (ny boligsosial lov)

Pensjonistforbundet stilte seg i høringen positiv til et helhetlig forslag om en ny boligsosial lov, fordi det tydeliggjør ansvaret kommunene har overfor sine innbyggere. I vår høringsuttalelse la vi vekt på at dersom loven tillegger kommunene mer ansvar, må det også følge en styrking gjennom rammetilskuddene til kommunene. Pensjonistforbundet støttet bruk av tilsyn, men tok opp at tilsynsmyndighetene også må bevilges midler for å kunne gjennomføre sine oppgaver. Et av Pensjonistforbundets forslag i høringen gikk ut på å ta med tilrettelegging og tilpasning av bolig i denne loven, slik at også dette området får en tydeliggjøring i lovverket, noe som mangler i dag.

19.03.21 Samordning av dagpenger mot private tjenestepensjonsordninger

Man fikk redusert sine dagpenger, dersom man samtidig mottok alderspensjon fra en privat eller offentlig tjenestepensjonsordning. Departementet foreslo at det ikke skal gjøres avkortning i dagpenger for personer som samtidig mottar ytelse fra private tjenestepensjonsordninger. Pensjonistforbundet støttet forslaget, men ba om at mottakere av offentlig tjenestepensjon også får et tilsvarende unntak. Vi viste også til at retten til dagpenger for permitterte bør utvides til å gjelde ansatte over 67 år, og at de generelle aldersgrensene etter arbeidsmiljøloven er 72 år.

25.03.21 Det handler om Norge (NOU 2020:15)

Utvalget drøfter de tre største

demografiutfordringene i Norge: befolkningsnedgang, aldring og spredt bosetting. Disse utfordringene er hver for seg store, men påvirker også hverandre; enkelte ganger kompenserer de for negative effekter av hverandre, men som regel øker de den negative effekten av hverandre. Pensjonistforbundet og SAKO støttet utvalget i at det kreves omfattende statlig og kommunalt engasjement og politiske tiltak for å snu utviklingen. I vårt hørings svar la vi særlig vekt på tre tiltak: Styrking av kommuneøkonomien, desentraliserte arbeids- og studieplasser og en aktiv boligpolitikk.

24.03.21 Forslag til endringer i helsepersonelloven, pasient- og brukerrettighetsloven mv. om administrative reaksjoner, tilsynsmyndighetenes saksbehandling av henvendelser om pliktbrudd.

Dette forslaget innebærer en svekkelse av pasientens/brukerens rett til å få vurdert om helsepersonell eller virksomhet har handlet i tråd med lovverket eller ikke. En slik svekkelse ønsker vi ikke. Vi mener at når en pasient/bruker har sendt en henvendelse til statsforvalteren, har vedkommende krav på en ordentlig saksbehandling. Vi mener det vil være hensiktsmessig å senke terskelen for å begrense helsepersonells autorisasjon, og at det innføres en adgang til å forby helsepersonell å drive visse typer virksomhet

07.04.21 Lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av alderspensjon i 2021

Pensjonistforbundet støttet ikke departementets forslag til forskriftsendring og metoden i høringsnotatet, fordi det innebar at pensjonistene ikke ville få full korrigerende for at det ble benyttet et for lavt anslag for lønnsveksten i trygdeoppgjøret i 2020. Vi ba om at hele avviket mellom anslått og faktisk lønnsvekst i 2020 (1,4 prosentpoeng) måtte tillegges, etter at gjennomsnittet av lønns- og prisvekst for 2021 var beregnet. Vi ba også om at vedtaket om en kompensasjon for 2020 skulle følges opp ved å benytte det faktiske gjennomsnittet av lønns- og prisveksten fra 2020, og ikke gamle anslag på lønns- og prisveksten, slik departementet foreslo.

14.04.21 Forslag til endringer i regelverk om bruk av setebelte i buss klasse I

Pensjonistforbundet støttet Statens Vegvesen

i forslaget om å stille krav til bruk av setebelte i buss klasse 1, busser som primært brukes i bykjøring og på korte strekninger. Forslaget bidrar til å begrense forvirring blant passasjerer og øker sikkerheten for reisende. Pensjonistforbundet benyttet høringen til å oppfordre Statens Vegvesen til å rette ekstra oppmerksomhet til føreropplæring som øker god kommunikasjon mellom passasjer og sjåfør, blant annet for å unngå farlige situasjoner med av- og påstigning, noe som har betydning for eldre brukere i kollektivtrafikken.

26.04.21 Forskrift om plikt til å fratre ved aldersgrense

Regjeringen ønsket generelt å fjerne plikten til å fratre når særaldersgrensen inntreffer. Den innrømmet likevel at det måtte være unntak fra denne plikten for noen ytterst få stillinger. Derfor ville den ha et innspill til en forskrift om hvilke stillinger dette skulle være. Pensjonistforbundet og SAKO mente det var uhørt å be om innspill til en forskrift som skulle utfylle en lov som ennå ikke var vedtatt. Vi skrev derfor at det for oss var et ufravikelig krav at plikten til å fratre følger av særaldersgrensen. Vi var imot en lov som fjerner denne plikten, og følgelig også mot en forskrift som gir færrest mulig unntak for plikten. Vi ønsket derfor ikke å uttale oss om eller rangere hvilke yrker som bør omfattes av forskriften.

26.04.21 Forslag til godkjenningmodell for fritt brukervalg i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Pensjonistforbundet ønsker ikke større utbredelse av private leverandører. Kommunens egne tilbud av helse- og omsorgstjenester bør tilstrebe å gi fleksible tjenester som ivaretar brukernes behov. Tjenestene bør være individuelt tilrettelagt og helsetjenesten bør ha tettere dialog med pårørende til de sårbare eldre. Det bør ikke være overlatt til de private leverandørene å sørge for bedre kvalitet og brukermedvirkning. Vi anbefaler at stimuleringstilskuddet heller bør gis til kommuner som vil bidra med kompetansebygging og kvalitetsforbedringer i kommunenes omsorgstjenester.

4.05.21 Forslag om å oppheve godkjenningsordningen for frittstående medisinske laboratorie- og røntgenvirksomheter og forslag om fraværsgbyr for private laboratorie- og røntgenvirksomheter som har avtale

med regionalt helseforetak.

Pensjonistforbundet ønsker ikke flere egenandeler eller fraværsgbyrer. Mange eldre har dessverre ikke samme tilgang til digitale verktøy eller behersker denne teknologien, noe som kan vanskeliggjøre den avtalte avbestillingen. Mange har allerede fra før store utgifter til legemidler og helsetjenester som ikke dekkes av egenandeler. Fraværsgbyrer kan være en belastning for personer med lav betalingsevne.

01.06.21 Innspill til nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på veg 2022-2025

I arbeidet med ny nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på vei som skal gjelde fra 2022 til 2025 har Pensjonistforbundet blitt invitert til å komme med innspill og forslag til tiltak som kan styrke trafikksikkerheten blant eldre kjørende og gående. Våre innspill har blitt godt mottatt, blant annet videreføres samarbeidet med Statens Vegvesen om føreropplæring og oppfriskningskurs for eldre bilførere. I tillegg har Pensjonistforbundet forpliktet seg til å arbeide med å spre informasjon til eldre om trafikksikkerhet som for eksempel bruk av refleks, regler for syklistere etc.

07.06.21 Forslag til endringer i husleieloven, rettshjelpsloven og forskrift om Husleietvistutvalget

Pensjonistforbundet støttet i vår høringsuttalelse en nasjonal utrulling av Husleietvistutvalget, som hittil kun har eksistert i noen deler av landet. I innspillet tok vi opp at analoge løsninger for klageadgang må være likestilt digital saksbehandling.

Pensjonistforbundet tok til motmæle mot den delen av forslaget som gikk ut på å fjerne tilgang til frie rettsråd og fri retts hjelp i husleiesaker, da dette svekker rettsikkerheten for den enkelte leietaker.

15.06.21 Forslag fra sysselsettingsutvalget (NOU 2019: 7 og NOU 2021:2)

Utvalget fremmet en rekke forslag om hvordan sysselsettingen kan øke, men utvalget var konsekvent delt i forhold til hvilke forslag arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden støttet. Pensjonistforbundet og SAKO ga sin tilslutning til de forslag arbeidstakersiden støttet, bl.a. å senke den øvre aldersgrensen i arbeidsmiljøloven fra 72 til 70

år og at den alminnelige aldersgrensen i Lov om offentlige tjenestemenn (aldersgrenseloven) bør beholdes. Vi mente likevel at begge utredningene la for mye vekt på formelle rammebetingelser for de eldste arbeidstakerne, og for lite vekt på tiltak som kan få arbeidstakere i begynnelsen og midten av 60-årene til å stå lenger i arbeid. Løsningene ligger i arbeidsmiljøet og den enkeltes vilje og evne til å fortsette.

15.07.21 Forslag til endringer i forskrift om arbeid som utføres i arbeidstakers hjem

Gjeldende forskrift om arbeid som utføres i arbeidstakers hjem ble fastsatt i 2002, nesten tjue år før koronapandemien rammet verden, og i en tid med helt andre teknologiske forutsetninger enn i dag. Pensjonistforbundet og SAKO var derfor enige i at forskriften måtte fornyes. Vi var enige i flere av de foreslåtte endringene, bl.a. at hjemmearbeid må omfattes av de ordinære reglene om arbeidstid i arbeidsmiljøloven, at forskriften også burde omfatte psykososiale forhold og at Arbeidstilsynet burde få myndighet til å føre tilsyn med at bestemmelsene i forskriften blir overholdt.

02.08.21 Forslag til endringer i arveloven

Regjeringen foreslo regler som åpnet for at en arving i særlige tilfeller kan bli fri fra ansvaret for den avdødes forpliktelser. Pensjonistforbundet og SAKO uttalte at hovedregelen fortsatt må være at en arving som frivillig har valgt å overta arvelaters gjeld, ikke kan bli fri fra ansvaret for den avdødes forpliktelser. I noen få og særlige tilfeller kan det likevel være behov for en lemping av inngåtte forpliktelser. Derfor støttet vi regjeringens forslag.

6.08.21 Questback Helsedirektoratet.

Pensjonistforbundets innspill til Nasjonale råd om fysisk aktivitet og tid i ro for gruppen 65 og eldre. Oppgaven til ekspertgruppen har vært å vurdere WHO's råd med behov for tilpasninger til bruk i Norge. Dette har de lyktes godt med. Eldre er en meget uensartet gruppe mennesker. I denne gruppen finner vi eldre som sjelden går turer og 85-åringer som går Birkebeinerrennet for 50. gang. Det må derfor lages opplegg som er forsvarlige med hensyn til intensitet og repetisjoner for de ulike gruppene. Rådene fra Helsedirektoratet tar høyde for mange tiltak som kan gi store helsegevinster. Regelmessig

fysisk aktivitet er viktig for alle aldersgrupper og å redusere tiden i ro er vel så viktig for gruppen eldre. Pensjonistforbundet slutter seg til det som skrives om målgruppe, metoder og prosess.

Aug.2021 Endringer i pasientjournalloven og forskrift om IKT -standarder i helse og omsorgstjenesten (tilgjengeliggjøring av og betaling for nasjonale e-helseløsninger mv.

Forslaget gjelder blant annet tilgjengeliggjøring av og betaling for nasjonale e-helseløsninger. Det foreslås at Norsk helsenett SF gis lov hjemmel til å innhente personopplysninger fra Folkeregistret uten hinder av taushetsplikt, og til å etablere en kopi av Folkeregisteret. Pensjonistforbundet har påpekt at mange eldre har svært varierende kunnskaper om digitalisering og digitale plattformen. Dette kan føre til at mange eldre må ha alternative opplegg for å kunne få opplysninger fra journalmateriellet i helse- og omsorgstjenesten. Det er viktig at eldre som ikke lenger kan følge med på den digitale utviklingen, får oppfylt sine rettigheter etter pasientrettighetsloven, pasientjournalloven, personopplysningsloven og en rekke andre lover. De som har mistet eller fått redusert sine kognitive evner, skal få de tjenester de har krav på av helsevesenet og helsepersonellet, i henhold til lov om helsepersonell §§ 4 og 16. Det er viktig for oss at alle eldre skal ha rett til innsyn og rett til å få endret feilaktige eller krenkende nedtegninger.

18.08.21 Forslag til forskrift om investeringstilskudd til trygghetsboliger fra Husbanken (pilot)

Pensjonistforbundet var i vårt hørings svar svært positiv til den nye ordningen som ble foreslått av regjeringen. I utgangspunktet støttet vi forslaget slik det forelå, men oppfordret til utstrakt bruk av gode kommunale forundersøkelser, samt tydelig brukermedvirkning i lokale prosesser med trygghetsboliger. I tillegg ble vi bedt om å vurdere kriterier for å få bo i en trygghetsbolig. Her støtter vi departementet delvis i forslaget om at helsekrav ikke skal ligge til grunn. Til et eventuelt kriterium om økonomisk behovsprøving av ordningen, mener Pensjonistforbundet at dersom økonomisk behovsprøving tas i bruk, må kommunene samtidig ha ansvar for å sikre god diversitet i trygghetsboligmiljøene. Forslaget ble forkastet av den nye regjeringen

da statsbudsjettforslaget ble lagt frem i oktober, til tross for at den nye regjeringserklæringen inneholdt mål om å innføre ordning med trygghetsboliger.

01.09.21 Forslag til nye regler for reduksjon av uføreytelser mot arbeidsinntekt

Departementet foreslo å erstatte gjeldende regler hvor uføre kan tjene et fribeløp på 0,4 G uten at uføretrygden skal reduseres, med regler som reduserte uføretrygden også for lavere inntekter. Pensjonistforbundet mente at man heller bør øke det gjeldende fribeløpet fra 0,4 til 1 G, slik nivået var frem til 2015. Det vil gi sterkere insentiver til å øke arbeidsinnsatsen for dem som har anledning til det. Samtidig ba vi om at retten til hjelpemidler i arbeidslivet må frikobles fra nivået på friinntekten, slik at man kan få nødvendige hjelpemidler uavhengig av inntektsnivå.

09.09.21 Forslag til endringer i byggeteknisk forskrift og byggesaksforskriften om mikrohus

Direktoratet for byggkvalitet kom med forslag til endringer i forskriftene som regulerer husbygging, på grunn av at regjeringen ønsket å forenkle regelverket slik at flere ønsker å bygge mikrohus. Pensjonistforbundet støtter ikke en slik forenkling, og mener at det å tillate bygging av mikrohus forringer bokvalitet. Pensjonistforbundet mener at dersom mikrohus må tillates, må mikrohus følge byggeteknisk forskrift på samme måte som vanlige hus og boenheter, slik at god universell utforming opprettholdes i ny boligmasse. I tillegg foreslo Pensjonistforbundet at det bør medfølge boplikt til mikrohus og at det ikke må tillates kommersiell utbygging av slike boliger.

21.09.21 Forslag om endring i overvåkingen av influensa i meldesystemet for smittsomme sykdommer MSIS.

Forslaget innebærer at det gis adgang til å lagre prøvesvar for influensa (negative og positive) med tilhørende fødselsnummer i Meldingssystemet for smittsomme sykdommer (MSIS). Det vil bli en rutinemessig overvåking av sykdommen og vil kunne bidra til at det iverksettes raske tiltak ved økning i sykdomstilfeller. Erfaringer med covid-19 har vist at en slik infrastruktur er viktig å få på plass før en evt. influensapandemi

starter. Pensjonistforbundet ser at dette vil svekke personvernet, men støtter forslaget ut fra behovet om bedret beredskap.

22.09.21 Forslag til endringer i smittevernloven: Forlengelse av midlertidige forskriftshjemler om koronasertifikat, oppholdssted under innreisekarantene, samt isolering og begrensninger i bevegelsesfrihet for å forebygge eller motvirke overføring av SARS-CoV-2.

Pensjonistforbundet har ingen spesielle innvendinger mot dette forslaget. Denne pandemien er fremdeles ikke over, så vi støtter forslaget om å forlenge hjemlene en stund til.

04.10.21 NOU 2021:7 Trygg og enkel eiendomsmegling

Utvalget foreslo en rekke endringer i dagens lovverk som regulerer eiendomsmegling, blant annet tiltak som skal bidra til å øke kompetansen blant de som megler bolig. Pensjonistforbundet støttet kompetansehevede tiltak, men frarådet å følge opp forslaget om å frata advokater retten til eiendomsmegling, da det vil gi forbrukeren dårligere tilgang på tjenester. Det vil føre til høyere priser på eiendomsmeglingstjenester og danne grunnlag for geografiske forskjeller. Pensjonistforbundet støttet utvalgets mindretall som ønsket å stramme opp reglene for «kopping» i budrunder.

07.10.21 Om gjennomføring av tilgjengelighetsdirektivet

Pensjonistforbundet støttet Kulturdepartementets forslag om å innføre tilgjengelighetsdirektiv i lovverket. Pensjonistforbundet ønsker et strengt tilsyn av markedsaktører som tilbyr tjenester og produkter som er pålagt tilgjengelighet. Det må være tydelig for brukeren av slike tjenester og produkter hvor en kan henvende seg med klager når tilgjengelighetsutfordringer ikke blir løst. Dersom direktivet innføres i to ulike lovverk som foreslått, mener Pensjonistforbundet at forskriftene må ha tydelige henvisninger til hverandre der hvor det er aktuelt.

15.10.21 Forslag om endringer i pasientjournalloven mv. Nasjonal digital samhandling til beste for pasienter og brukere.

Pensjonistforbundet støtter forslaget om en nasjonal digital samhandling av pasientjournalen.

Vi mener dette kan bidra til at pasientene/brukerne får etablert et journalsystem som sørger for effektiv deling av viktige og nødvendige helseopplysninger, som er viktige for pasientenes sikkerhet og for at pasientene skal kunne få forsvarlig behandling. Pensjonistforbundet mener imidlertid at hensynet til rett til informasjon/innsyn for svake/ikke-digitale pasienter/brukere må ivaretas. Pensjonistforbundet er skeptisk til forslaget om helautomatiske enkeltvedtak.

25.10.21 Nytt plankrav i Husbanken

Ved innføring av nytt plankrav for å søke investeringstilskudd inviterte Husbanken Pensjonistforbundet til å komme med innspill. Det nye plankravet har mål om å stimulere kommunene til å ha bedre og mer langsiktige behovsvurderinger før de kan investere i nye eller rehabiliterende eksisterende tilbud (sykehjem/ institusjon). Pensjonistforbundet ga en rekke innspill til gjennomføringen av søknadsskjema og krav til kommunene i prosessen, blant annet fremhevet vi viktigheten av tydelig begrepsbruk. Vi oppfordret Husbanken til å stille krav til kommunene om kartlegging også av friske hjemmeboende eldre og til å se på dagaktivitetstilbud både til beboere i institusjon og til hjemmeboende. Pensjonistforbundet oppfordret til utstrakt brukermedvirkning i lokale prosesser og til å sette dette høyt på agendaen, også for Husbanken ved gjennomgang av søknader.

I tillegg tok Pensjonistforbundet opp en rekke problemstillinger rundt opprettelse av nye institusjonsplasser og sykehjem, blant annet riktig lokalisering av bygg, god parkeringstilgjengelighet for beboer og pårørende, bruk av kjøkken på sykehjem, godt smittevern og pandemiberedskap, samt at kommunene redegjør for klargjøring og bruk av velferdsteknologi.

27.10.21 Den norske modellen og fremtidens arbeidsliv (NOU 2021:9)

Nye tilknytningsformer, ny teknologi og nye organisasjonsformer medfører nye utfordringer i arbeidslivet. Pensjonistforbundet og SAKO mener disse utfordringene må løses gjennom å ta vare på og utvikle den norske modellen. Rammeverket for arbeidslivet må legge til rette for gode vilkår for verdiskapning i virksomhetene, fortsatt høy bruk av faste ansettelses og et organisert arbeidsliv forankret i tariffavtaler. Vi ønsker ikke et løsarbeidersamfunn med svekkede

arbeidstakerrettigheter og et skjevt forhold mellom arbeidsgivere og arbeidstakere. Derfor støttet vi flertallet i utvalget, dvs. forslag som styrker og presiserer arbeidstakerrettighetene i arbeidsmiljøloven.

28.10.21 Forslag til endringer i bestemmelser om regulering av pensjon

Det er vedtatt at pensjoner under utbetaling skal reguleres i takt med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten fra 2022. Vi understreket at det ved overgangen til en ny reguleringsmetode må tas hensyn til hvordan avvikene mellom anslått og faktisk lønnsvekst fra 2021 og eventuelt 2020 behandles. Disse avvikene må behandles i tråd med reguleringsmetoden som gjaldt disse årene. Vi krevde dermed at hele avviket mellom anslått og faktisk lønnsvekst fra 2021 blir tillagt i sin helhet til beregningen av pensjonsreguleringen i 2022. Departementet foreslo at minstenivåene skal reguleres på lik linje med ordinær pensjon. Pensjonistforbundet mener at minstenivåene bør reguleres i takt med lønnsveksten, for å unngå at minstenivåene blir stadig lavere over tid. Departementet foreslo at man skal se bort fra TBU-rapportene, men heller bruke SSB som kilde ved beregning av lønnsveksten. Vi viste til at det ikke er mulig å vurdere særlige forhold uten å se til TBU-rapporten, som har detaljert oversikt over utviklingen for ulike grupper av lønnstakere.

22.11.21 Fleksibel bruk av avkastningsoverskudd for garanterte pensjonsprodukter

Den foreslåtte forskriften innebar at også overskudd på kontrakter under utbetaling kan føres til tilleggsavsetning. Vi støtter ikke dette, og mener kontrakter som er under utbetaling må ha en bestemmelse om at overskudd skal benyttes til å øke pensjonsytelsene, og ikke føres til tilleggsavsetninger. Vi viste til at tilleggsavsetninger omgjøres til økt pensjon på en så forsinket måte at kunder i gjennomsnitt dør med 85 prosent av tilleggsavsetningene ubetalt. Vi viste videre til kritikkverdige forhold rundt livselskapenes praksis. Det gjelder bruk av lavere rente enn den garanterte renten ved omgjøring av overskudd til økt pensjon. Og at livselskapene tar halvparten av ubenyttede tilleggsavsetninger fra kunder som dør til risikoutjevningfondet som inngår i selskapets egenkapital, i stedet for å dele disse pengene på de gjenværende medlemmene av forsikringskollektivet.

5

Helse og omsorg

Det sentrale helse- og sosialutvalget

Helse- og sosialutvalget er sentralstyrets rådgivende utvalg i saker av helse- og sosialpolitisk karakter.

Medlemmer i det sentrale helse- og sosialutvalget for perioden 2018 – 2021

Helse og sosialutvalget har fått forlenget sin periode fram til landsmøtet juni 2023.

Faste medlemmer:

- Wenche Malmedal – leder (Trondheim)
- Sven Anders Haugtomt – nestleder (Hamar)
- Liv Arum (Oslo)
- Sigurd Sparr (Tromsø)
- Ragnhild M. Hagen – sentralstyret (Oslo)
- Mary Sørensen – Fagforbundet (Mo i Rana)
- Kjell Engebretsen – Fagforbundet (Drøbak)
- Sekretær: Anne Hanshus (ansatt)

Varamedlemmer:

- Gerd Eva Volden – Fagforbundet (Asker)
- Annie Irene Vika – Fagforbundet (Sundebru)

Helse- og sosialutvalget har etablert et arbeidsutvalg bestående av leder, nestleder og sekretær.

Møter i utvalget

Utvalget har i 2021 hatt fire møter. Alle møtene i utvalget har vært digitale. I tillegg har utvalget behandlet flere saker via e-postkorrespondanse. Det er arrangert ett fysisk treff for helseutvalget i 2021, i løpet av helsekonferansen på Gardermoen i oktober. I tillegg har AU hatt utstrakt kontakt, både på e-post og digitale møter gjennom hele året.

Saker i helse- og sosialutvalget

Utvalgets arbeid har i hovedsak tatt utgangspunkt i aktivitetsplanen for 2021, samt saker som har dukket opp underveis i året. Noen av hovedsakene har vært:

Vold og overgrep mot eldre.

Helse- og sosialutvalget satte ned en arbeidsgruppe som har arbeidet med vold og overgrep mot eldre. Gruppen bestod av Wenche Malmedal, Liv Arum, Margrethe Gaassand og Leif Strøm (ved RVTS-Midt). Innen gruppa rakk å gjøre

ferdig arbeidet ble Dokument 8:218 S (2020-2021) vedtatt i Stortinget den 18.05.21:

1. Stortinget ber regjeringen etablere nasjonale retningslinjer for utredning og håndtering av eldrevoldsaker.
2. Stortinget ber regjeringen etablere meldeplikt til tilsynsmyndighetene når det er grunn til å tro at eldre blir utsatt for vold og overgrep.

Helse- og sosialutvalget vil avvente videre arbeid på dette området til regjeringen kommer med forslag til nasjonale retningslinjer og meldeplikt på området.

Spesialisthelsetjenesten.

Helse- og sosialutvalget har i 2021 hatt som mål å sette søkelys på spesialisthelsetjenesten. Innen dette området har vi blant annet tatt opp følgende tema:

- Pensjonistforbundets brukerrepresentanter i regionale helseforetak (RHF)/helseforetak (HF)
- Helsefelleskapene
- Kontaktlegeordningen
- Pasienter i spesialisthelsetjenesten med sammensatte behov
- Helseforetaksmodellen
- Psykisk helsevern og rus

Brukerrepresentanter i RHF/HF: Utvalget etablerte i 2020 et e-post-forum for Pensjonistforbundets brukerrepresentanter i de regionale helseforetakene med tanke på erfarings- og informasjonsutveksling og for å forankre brukerrepresentantene i organisasjonen.

Den 26. mai 2021 arrangerte utvalget et webinar for Pensjonistforbundets brukerrepresentanter, der tema var helsefelleskap og samhandling og kommunikasjon mellom brukerrepresentantene i RHF/HF og Pensjonistforbundet.

Brukerrepresentanter i RHF ble invitert til Pensjonistforbundets årlige helsekonferanse i oktober 2021.

Kontaktlegeordningen: Helse- og sosialutvalget v/ Sven Anders Haugtomt har tatt saken opp i brukerrådet i Helsedirektoratet for å få en kartlegging og evaluering av kontaktlegeordningen der også brukerne blir spurt. Saken kom opp i brukerrådet den 01.12.21. Pensjonistforbundet må fortsatt øve noe press for at kontaktlegeordningen skal virke etter sin hensikt. Saken følges opp videre i helse- og sosialutvalget.

Helsefelleskap: Dette var sentralt tema på forbundets helsekonferanse i 2021.

Helseforetaksreformen: Helse- og sosialutvalget har laget et notat vedr. Pensjonistforbundets forslag om å avvikle helseforetaksmodellen og samhandlingsreformen. Notatet ble oversendt til sentralstyret i desember 2021.

Pasienter i spesialisthelsetjenesten med sammensatte behov: Samhandling om pasienter med sammensatte behov var også et tema på helsekonferansen i år. Temaet ble belyst fra flere sider. Helse- og sosialutvalget vil sette ned en gruppe som skal lage et notat til sentralstyret om saken.

Dimensjonering av nye sykehus: Vi har avventet en rapport om dette v/ Bjarne Jensen. Dette kan være et aktuelt tema på et webinar med Pensjonistforbundets brukerrepresentanter i RHF/HF og fylkenes helseutvalg.

Psykisk helse- og rusproblemer hos eldre

Helse- og sosialutvalget har hatt psykisk helse og rus på aktivitetsplanen dette året. Tema var satt på dagorden på årets helsekonferanse og i dialogmøte med fylkeshelseutvalgene. Helse- og sosialutvalget satte ned en gruppe i 2021 som laget et notat til sentralstyret om psykisk helse og rus blant eldre. Dette notatet er et innspill til arbeidet med nytt handlingsprogram for Pensjonistforbundet. Arbeidsgruppen bestod av Arne Johannesen, Sigurd Sparr og leder av helse- og sosialutvalget Wenche Malmedal. Notatet peker på områder som vi oppfatter som sentrale for helsefremmende aktiviteter og forebyggende tiltak og vi har kommet med forslag til styrking av disse.

Kontakt med fylkeshelseutvalgene

Helse- og sosialutvalget har videreført dialogmøtene med fylkenes helseutvalg.

Vi har knyttet tettere kontakt og blitt bedre kjent med hverandres arbeid innen helseområdet. I 2021 har vi hatt møter med Telemark, Finnmark og Akershus/Oslo.

«De som trenger det mest» – notat til Pensjonistforbundet utarbeidet av Steinar Barstad

Forslagene i notatet er diskutert og kommentert av Helse- og sosialutvalget. Notatet med utvalgets kommentarer og forslag til prioriteringer er oversendt sentralstyret.

Leve hele livet

Vi antar at kommunene har hatt mye oppmerksomhet på koronaen det siste året og ikke fullt så mye på reformen «Leve hele livet». Sentralstyremedlemmet i helseutvalget, Ragnhild M. Hagen, er brukerrepresentant i den nasjonale referansegruppen for «Leve hele livet» og holdt et innlegg på Helsedirektoratets nasjonale konferanse om dette temaet. Utvalget har hatt reformen som tema på våre digitale dialogmøter med fylkeshelseutvalgene også i 2021. Vi har oppfordret fylkenes helseutvalg til å aktivisere seg i reformarbeidet lokalt.

Forbundsleder Jan Davidsen møtte landets første eldreombud, Bente Lund Jacobsen.

Helsekonferansen 2021

Tema på årets helsekonferanse var samhandling i helsetjenesten, særlig rundt pasienter som er «skrøpelige», har flere alvorlige sykdommer og/eller har psykiske lidelser. Deltakere på årets helsekonferanse var sentralstyret, landsstyret, SAKO-organisasjonene, konsulenter, fylkessekretærer, ledere og medlemmer av fylkeshelseutvalgene og det sentrale helse- og sosialutvalget.

Dialogmøte mellom fylkenes helseutvalg og det sentrale helse- og sosialutvalget

Tema på årets dialogmøte den 21.10.21 var psykisk helse og rus og vold og overgrep mot eldre. Dette var også temaer på to gruppearbeid på dialogmøtet.

Høringer

Utvalget har også i år levert innspill til høringer, enten med bidrag fra enkeltmedlemmer eller diskusjoner i hele utvalget. Se under høringsoversikten.

Leders vurdering av perioden

Pandemien har også i 2021 i stor grad preget arbeidet i helse- og sosialutvalget, både med tanke på arbeidsform og innhold i sakene. Vi har kun hatt en fysisk samling i forbindelse med Helsekonferansen i oktober, ellers har vi brukt Teams. Dette har for så vidt fungert bra, men det vil ikke kunne fullt ut erstatte fysiske møter. Da vi måtte avlyse Helsekonferansen i 2020, måtte vi tenke nytt med hensyn til kontakten med fylkeshelseutvalgene. Høsten 2020 startet vi med digitale dialogmøter. Dette ble videreført våren 2021 og vi har besluttet å fortsette å ha digitale dialogmøter med det enkelte helseutvalg, evt. i regioner.

Til tross for begrensningene som pandemien har satt, og det faktum at leder oppholdt seg i utlandet på forskeropphold i en periode på tre måneder høsten 2021, har utvalget jobbet godt og levert flere notater og høringer. Både medlemmene og varamedlemmene i det sentrale helse- og sosialutvalget er særdeles dyktige og engasjerte og bidrar til høy aktivitet og god kvalitet på det arbeidet som utvalget gjør.

Trondheim 10-01-2022

Wenche Malmedal

Leder for det sentrale helse- og sosialutvalget

En trygg alderdom

Munn- og tannhelse for eldre

Tenner er en viktig del av kroppen! Munnhelsen har betydning for mer enn å kunne tygge og smile – den er viktig for menneskets generelle helse og livskvalitet. Derfor bør tannbehandling komme inn under egenandelsordningen, slik at alle får muligheten til å ta vare på sin egen munnhelse.

Utgifter som følge av sykdommer i kroppen blir dekket gjennom egenandelsordninger i Norge. Men dette gjelder dessverre ikke sykdommer i munnhulen eller tennene. Pensjonistforbundet har fremmet krav til offentlige myndigheter om at utgifter til tannbehandling skal inngå i egenandelstaket. Vi har deltatt i en tannhelsekampanje i samarbeid med Fagforbundet, vi har hatt møter med politiske partier og deltatt på høring i helse- og omsorgskomiteen.

Fokus på gratis tannbehandling til alle under Arendalsuka. Forbundsleder Jan Davidsen og leder i Fagforbundet Ung, Victoria De Oliveira.

Fylkenes helseutvalg

Fylkenes helseutvalg er rådgivende utvalg for fylkesforeningene. Et flertall av medlemmene har helsefaglig bakgrunn. Utvalgene har i samarbeid med fylkesforeningene gitt verdifulle innspill til Pensjonistforbundet om helse- og sosialpolitiske saker.

I 2021 var det 17 fylkeshelseutvalg. Seniorrådgiver Anne Hanshus er kontaktperson mellom fylkenes helseutvalg og forbundet sentralt. Det arrangeres årlig en helsekonferanse og et dialogmøte for fylkeshelseutvalgene. I 2021 ble det i tillegg arrangert digitale dialogmøter mellom det sentrale helse- og sosialutvalget og fylkenes helseutvalg.

Sterk og stødig

«Sterk og stødig» er et kunnskapsbasert trenings-tilbud som drives av frivillige instruktører som blir lært opp og fulgt tett opp av fysioterapeuter. Treningstilbudet har som mål å opprettholde funksjon og forebygge fall hos hjemmeboende

eldre ved å skape møteplasser for aktivitet, deltakelse og sosialt fellesskap.

Pensjonistforbundet inngikk en samarbeidsavtale med NTNU om «Sterk og stødig»-treningssgrupper i 2020 for perioden 2020–2021. Gjennom denne samarbeidsavtalen ønsker forbundet å bidra til at slike treningsgrupper blir innført i våre pensjonistforeninger i tre pilotfylker: Agder, Møre og Romsdal og Østfold.

Det har også i 2021 vært mange restriksjoner når det gjelder mobilitet og deltakelse for eldre.

Deltagelse i råd og utvalg på helseområdet

- Kontaktforum for brukerne av helse- og omsorgstjenester (HOD) 2020–2022: **Ragnhild M. Hagen**
  - Helse direktoratets brukerråd 2020–2022: **Sven Anders Haugtomt**
Vara: Anne Hanshus
  - Brukerutvalg i Helse Sør-Øst 2020–2021: **Astri Myhrvang**
  - Brukerutvalg Helse Nord 2021: **Arne Vassbotn**
  - Brukerutvalg Helse Vest 2018–2020: **Oddrun Rangnes**
  - Brukerutvalg Sykehusapotekene HF 2018–2020: **Liv Arum**
  - Brukerpanel Pasientreiser ANS/HF: **Anne Hanshus**,
vara Jacob Strand / Solfrid Fossberg
- Fra mai/juni 2021: **Sven Helgesen** (Oppland), **Tahar Haddad** (Telemark) og **Gunnvor Riim Opedal** (Hordaland)
- Leve hele livet – nasjonal referansegruppe i Helse direktoratet: **Ragnhild M. Hagen**
  - Oppfølging av Pensjonistforbundets brukerrepresentanter innenfor helseområdet/ RHF: **Anne Hanshus**

Mange eldre har beveget seg mindre utendørs til ulike aktivitetstilbud, noe som kan ha ført til økt passivitet, ensomhet og sosial tilbaketrekning. For å motvirke en slik negativ funksjonsutvikling, søkte Pensjonistforbundet om tilskudd fra Stiftelsen Dam, og fikk innvilget midler til våre tre pilotfylker for «Sterk og stødig». På grunn av smittesituasjonen også i 2021, har prosjektperioden blitt forlenget til og med 30.06.22.

Inspirasjonsseminar for Fysioterapeutenes Seniorforum 28.-29.10.21

Fysioterapeutenes Seniorforum er kollektivt tilmeldt i Pensjonistforbundet. Høsten 2021 arrangerte Fysioterapeutenes Seniorforum et inspirasjonsseminar i Trondheim. Pensjonistforbundet var til stede på dette seminaret og formidlet at vi ønsker en tettere dialog med seniorforumet om helsepolitiske saker innen aktivitet og rehabilitering.

St.meld. nr. 15 (2019-2024)

Kvalitetsreformen «Leve hele livet»

«Leve hele livet» skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene.

Målet er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene knyttet til aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp, sammenheng og overganger i tjenestene. Det er stor variasjon hvor langt de ulike kommunene har kommet med reformarbeidet. Mange elderråd og pensjonistforeninger føler at de ikke er tatt med på råd, mens andre gir tilbakemelding om at de er godt i gang og har god brukermedvirkning. Pensjonistforbundet har deltatt på noen fysiske møter i regi av lokalforeningene der tema har vært «Leve hele livet» og et aldersvennlig samfunn.

«De som trenger det mest»

Steinar Barstad har laget en rapport om de juridiske og økonomiske rammevilkårene for eldreomsorgen. Han har foreslått fire tiltak, som sammen med rapporten «Den kommunale helse- og omsorgstjenesten etter koronaen» (Barstad 2020) kan gi grunnlag for videre utforming av Pensjonistforbundets langsiktige politikk.

6

Aktive eldre

Pensjonistforbundet Trøndelag ved nestleder Anne Lise Tangen (t.v.) overrakte fem KOMP-skjermer, som er nettbrett tilpasset eldre, i gave til hjemmesykepleien i Næstøysund kommune.

Stort behov for digital opplæring

Året har vist at nye digitale arbeidsformer har festet seg hos mange. Parallelt har behovet og ønsket om digital oppæring blitt enda tydeligere hos andre. Dette behovet er stort, både internt blant Pensjonistforbundets medlemmer og tillitsvalgte og blant eldre utenfor organisasjonen.

Aktiviteten har vært stor i de månedene det har vært mulig med fysiske møter. De resterende månedene har også vært hektiske med planlegging, kartlegging, opplæring og foredrag via digitale flater – og ikke minst mye nytt kursmateriell.

Økonomi

For 6. året på rad har Pensjonistforbundet drevet digital opplæring av eldre ved hjelp av frivillighet, egen organisasjons ressurser og midler fra Helsedirektoratets tilskuddsordning «*Utvikling og utprøving av teknologiske verktøy og IKT-opplæring for å mobilisere mot ensomhet blant eldre*». Dette året mottok prosjektet etter søknad to millioner kroner fra Helsedirektoratets totale pott på seks millioner.

Midlene benyttes som alltid på en slik måte at de er til hjelp og glede for flest mulig eldre i hele landet. Alt materiell som lages i regi av prosjektet deles, det samme gjelder erfaring og pedagogisk metode. Pengene brukes til administrasjon av arrangementer, honorarer til kursholdere og drift av hjelpetelefonen for digitale spørsmål. Blant annet ved hjelp av fylkesleddene, blir lokalforeningene kontinuerlig invitert til å delta i digital opplæring, som er gratis og åpen for alle. Dette er et viktig prinsipp når Pensjonistforbundet mottar midler fra det offentlige. All opplæring medfører også en tilbakemelding til prosjektet sentralt, som brukes i rapporteringen tilbake til Helsedirektoratet.

Kartlegging og digital kompetanseheving

Gjennom året har det vært jobbet mye med kartlegging av digital kompetanse i lokalforeningenes styrer – og deretter kompetanseheving i tråd med kartleggingen. Det er flere grunner til å heve styrenes digitale kompetanse. Det mest nærliggende er kanskje å tilegne seg enklere og mer aktuelle arbeidsformer. Men det handler også om forståelse og engasjement for viktigheten av å sette i gang digital opplæring for eldre i eget lokalmiljø. I tillegg kommer alles glede over å kunne beherske digitale verktøy og å føle seg inkludert i samfunnet. Fylkessekretærene er en viktig brikke i dette arbeidet. Det har derfor vært mye aktivitet og møtevirksomhet blant annet på Teams for å klare denne jobben. En jobb som absolutt er påbegynt, men ikke sluttført.

Mange måter å holde kurs på

I året som har gått har kursledere over hele landet utforsket mange måter å holde kurs på. Hvem tør å delta i digital opplæring når kursholder er på storskjerm? Eller kanskje storskjerm og fysisk oppmøte kan kombineres? Det har vært en aktuell problemstilling i regioner med knapphet på kursholdere.

En erfaren og populær kursholder har holdt kurs nummer 100 dette året, og det ble selvsagt markert. Her deltok åtte deltakere i åtte timer, fordelt på to påfølgende dager. I ett fylke reiser to kursholdere sammen rundt og justerer arbeidsformen etter behov. En annen kursholder har satt i gang stor aktivitet både i sitt nærmiljø og omliggende region.

Mange kurs varer omtrent tre timer og holdes på Frivilligsentraler, bibliotek, skoler og i kommunestyresaler. Det har vært en-til-en-opplæring på eldresenter, en-til-en-opplæring på fjellet og en-til-en-opplæring på biblioteket. Det gjelder å finne det stedet der eldre ferdes.

Digitalt samarbeid på tvers av generasjonene

Det krever systematisk forarbeid og vilje fra mange hold, men du verden hvor givende digital opplæring på tvers av generasjonene kan være. Erfaringen er at det gir mye glede til den unge som deler av sin kompetanse og like mye glede til den eldre som mottar ny digital kunnskap og får svar på sine spørsmål. Jobben med å forberede

ungdom på hva digital opplæring av eldre innebærer må tas på alvor. Når det blir prioritert, er det en ingen tvil om at ungdom er en lydhør og ressurssterk gruppe som det er en fornøyelse å benytte til en-til-en-opplæring av eldre.

I et konkret tilfelle foregikk opplæringen på Eidsvoll og ble en start på et samarbeid som skal videreføres. Etter mye forberedelse, dager og timers arbeid og gjennomførte arrangementer, konkluderte lokalforeningens styre som følger: «*Til slutt vil vi si at det har vært moro å bli møtt med slik positivitet. Et meget godt samarbeid mellom fire forskjellige institusjoner; Pensjonistforbundet sentralt, lokalforeningen, biblioteket – og sist, men ikke minst lærere og elever fra videregående skole. Vi kan nesten si fem, i og med at bibliotekets nabo – kafeverten – satte frem kaffe, vann og annet drikke til oss.*»

Finn-Åge Løvlien holdt sitt datakurs nr. 100 – og ble behørig feiret.

Postens Pensjonistforbund

Samarbeid og kursing av Postens pensjonister har foregått lenge. Dette året har imidlertid samarbeidet systematisert og konkretisert seg til topps i Postens Pensjonistforbund. Landsstyrets arbeidsutvalg har fått prosjektet presentert, og de er med! Hele organisasjonens 27 avdelinger er nå invitert inn i prosjektet av egen ledelse, som prioriterer dette høyt. De får tilsendt materiell og jobber med å skaffe kursholdere, som skal bli tatt godt hånd om og inkludert i prosjektet. En av avdelingene ligger i forkant som en pilot.

Flokker med nye kursholdere – bedre blir det ikke!

Gjennom alle prosjektets år har gode kursholdere vært en knapp ressurs. Jakten på kursholdere rundt i lokalmiljøene foregår kontinuerlig og de som melder seg blir tatt imot med åpne armer. Avhengig av deres kompetanse, foregår involveringen/opplæringen på litt ulikt vis. Men vår pedagogiske metode og alt kursmateriell blir delt. Prosjektet har en gjeng flotte og kompetente kursholdere og det har kommet inn flere nye dette året på samme måten; en og en.

I tillegg har prosjektet nå fått inn to flokker med kursholdere. Den ene flokken er godt i gang med kartlegging og kursing i eget fylke og den andre er snart like godt i gang. Felles for begge er at vi kunne samle gjengen, presentere prosjektet, metode, pedagogikk og ikke minst teknikk. Vi kunne diskutere og lære av hverandre. Dette har vært givende og morsomt for deltakerne og effektivt for prosjektet. Hver av gruppene skal følges fremover med samlinger, hvor erfaringer, kursmateriell og tekniske spørsmål diskuteres og deles. To helt vesentlige brikker må være på plass hos den regionen som ønsker en flokk kursholdere: Et fylkesstyre i ryggen og en primus motor som «holder» i flokken.

«Smarttelefonen» – 22 600 700 – en hjelpetelefon for digitale spørsmål

Telefonen er ordinært bemannet med en av to svært kompetente og dedikerte personer tirsdag, onsdag og torsdag fra 09.00 til 12.00. Dette året har den periodevis vært benyttet ekstraordinært mye, med dobbel bemanning og mange flere timer, i forbindelse med at samtlige 752 lokalforeninger v/sine styrever har blitt invitert til foredrag på Teams. Pensjonistforbundets leder og generalsekretær har holdt en foredragsserie for samtlige foreninger ved tre anledninger. Det betyr et enormt digitalt løft for lokalforeningenes styrever og er ett av flere eksempler på at «Smarttelefonen» er et viktig element i Pensjonistforbundets digitale opplæring av eldre.

Hjelpetelefonen har periodevis ledig kapasitet og det brukes derfor kontinuerlig tid på også å finne nye bruksområder. De som benytter telefontjenesten gir svært gode tilbakemeldinger og de ringer gjerne flere ganger. Likevel kan mange oppleve at det virker litt urealistisk og «fjernt» at de skal kunne få hjelp over telefon og

Er du pensjonist og trenger litt ekstra hjelp med nettbrett eller smarttelefon?

Ring Smarttelefonen!

Pensjonistforbundets hjelpetelefon for digitale spørsmål – telefon 22 600 700.

- Lurer du på hvordan du kobler telefonen din til internett?
- Sitter du med å komme fram til offentlige kontorer eller fastlegen din?
- Har du lyst til å ha en gratis videosamtale med familien, betale parkering eller bussbillett med telefonen eller finne musikk og filmklipp fra ungdomstiden?

Merk at vi besvarer ikke spørsmål om digitale banktjenester.

Vi hjelper deg!

Tjenesten er **GRATIS** for alle pensjonister.
Åpen tirsdag, onsdag og torsdag 09.00 – 12.00.

Pensjonistforbundet

Pensjonistforbundet er landets største seniororganisasjon. Vi er partipolitisk nøytrale, og engasjerer oss innenfor områdene helse, økonomi, trygghet, deltakelse og kultur. I saker som betyr noe for din hverdag som pensjonist.

Gjør som 250 000 andre – bli medlem du også.

Send SMS med kodeord *Pensjonist* til 2160, ring oss på 22 34 87 70 eller gå inn på www.pensjonistforbundet.no/bli-medlem.

Smarttelefonen er Pensjonistforbundets hjelpetelefon for digitale spørsmål.

lar derfor være å ringe. Her er det rett og slett et stort gap mellom de som tør og de som ikke tør å benytte telefonen. Det annonseres stadig for «Smarttelefonen» både i egen organisasjon, eget medlemsblad Pensjonisten og i aviser. Tjenesten er gratis og åpen for alle. Ved årets slutt ble «Smarttelefonens» visittkort produsert. Et lite kort som passer i futteralet til en smarttelefon. Nå er kortene klare for distribusjon.

Kursmateriell – et stadig fokus

Opplæringsheftet «Digital kommunikasjon», 37 sider på bokmål og nynorsk, har blitt sendt ut fysisk gjennom hele året. Heftet har fått et nytt vedlegg på 19 sider; «Kom i gang med Facebook». Det er rettet mot de som ønsker et dypdykk og en arbeidsform som aktivt benytter seg av Facebook. Begge heftene har tilhørende presentasjoner som en hjelp for kursholder.

Opplæringsheftet «Digitalt kontor», 45 sider på bokmål og nynorsk, var ferdig trykket tidlig på året og ble på tilsvarende måte sendt ut til alle

fylkesledd og andre. Heftet har enn tilhørende presentasjon som en hjelp for kursholder. Det ble i tillegg laget en seks minutters film som presenterer heftet, rettet både mot kursdeltakere og kursholder. Gjennom året har heftet fått to vedlegg; «Tastaturet» og «Strukturer e-posten».

Erfaringen med bruk av Teams tydeliggjorde et behov for spisset opplæring. Materiell til fire korte kurs ble laget; «Aktiv deltaker på Teams», «Presentasjoner på Teams», «Møteleder på Teams» og «Undersøkelser/avstemming på Teams». Opplæringen i disse temaene bør foregå i små grupper og via Teams.

For å ivareta kursholdere enda bedre, ble det produsert to filmer; «Presentasjon med levende bilder» og «Tekniske forberedelser».

På slutten av året ble det satt i gang arbeid med ei ordbok som inneholder digitale ord og uttrykk. Foreløpig er første utkast til 100 ord ferdig, så gjenstår det noen trinn både språklig og teknisk før leveranse. Primært er planen at denne ordboken skal være digital, i motsetning til det meste av annet produsert kursmateriell. Denne konklusjonen er imidlertid ikke helt fastlåst i og med at vår målgruppe i stor grad setter pris på fysisk kursmateriell og at de ofte er på et digitalt nivå som tilsier at dette er nødvendig.

Smittevern med pleksiglass

Ved årets begynnelse ble det sendt ut 200 nyproduserte pleksiglass til bruk ved digital opplæring. 50 pakker av 4 pleksiglass ble fordelt etter ønsker og en naturlig fordelingsnøkkel. Mottakerne ble også oppfordret til å ta glassene i bruk ved andre situasjoner hvor smittevern var et aktuelt tema. Dette betyr at vi har hilst velkommen at de også blir benyttet utenfor egen organisasjon. Vi har mottatt fine tilbakemeldinger på god bruk av glassene. Ved årets slutt ble det nok en gang produsert 200 pleksiglass. Ny fordelingsnøkkel er langt på vei klar, og utsendelse skjer i løpet av kort tid.

Prosjektet synliggjøres på ulikt vis

FNs internasjonale eldredag 2021 hadde temaet «Digital rettferdighet for alle aldre». I den forbindelse benyttet vi blant annet anledningen til å synliggjøre prosjektet i en to-siders annonse i Schibstedavisene. I tillegg benyttet vi anledningen til å oppdatere våre nye nettsider med

informasjon og eksempler fra prosjektet. Tekster fra nettsidene synliggjøres ofte også på våre Facebook-sider og gjennom de elektroniske nyhetsbrevne som regelmessig sendes ut til medlemmene. Prosjektet annonserer ofte i Pensjonisten.

Denne type synliggjøring av prosjektet medfører heldigvis alltid henvendelser i etterkant, både på fylkesnivå og sentralt.

Nok en gang hadde vi en annonsekampanje på sosiale medier i forbindelse med julen. Målet var å inspirere ungdom til å gi sine besteforeldre digital opplæring i julegave. Kampanjen på Instagram nådde ut til 94 440 personer og på Snapchat til 74 621 personer. Gruppen 13 – 17 år på Snapchat var mest interessert.

I tillegg presenteres prosjektet ved naturlige anledninger både i og utenfor organisasjonen. Dette året har det spent fra egen organisasjons åpne møte i Finnmark, via invitasjon til senioruniversitet Ryfylke, til samarbeid med kommuner blant annet i Akershus.

Vi sprer kunnskap og informasjon

Prosjektet Morgendagens aktivitetssenter, MAS, har et viktig samfunnsoppdrag. Hovedoppgaven er å spre informasjon og kunnskap om hva velfersteknologi og digitale løsninger er, og ikke minst motivere til å ta teknologien i bruk på et tidlig stadium. Informasjonen skjer via foredrag, kurs, fagdager, webinarer og film.

Pensjonistforbundet mener at alle bør kunne få bestemme over eget liv og prosjektet jobber derfor for å styrke brukermedvirkningen på feltet velferdsteknologi. Eldre må selv kunne få si noe om hvilke løsninger vi ønsker – både gjennom elderråd og brukerutvalg. Prosjektet er en stemme for pensjonisten, brukeren, pasienten og pårørende.

Demografiutvalgets rapport viser til at det vokser frem brukergrupper med forholdsvis liten selvhjelpskapasitet. Å være selvhjulpel blir vurdert til å ha en stor egenverdi i samfunnet vårt, og manglende informasjon kan føre til stor forskjellsbehandling av eldre i Norge. Kunnskapsspredning om gode løsninger er derfor svært viktig.

Nye kursholdere innen data, som er klare til dyst. I forkant prosjektleder Unn Johansen i Pensjonistforbundet og kursholder Yngve Thommesen. (Foto: Johnny Syversen)

FNs bærekraftsmål nummer 3 omhandler god helse og livskvalitet, og der understrekes det at arbeidet for å motvirke sosial ulikhet er en forutsetning for å nå bærekraftmålene. Prosjektet MAS er en del av det arbeidet og et bidrag i det forebyggende helsearbeidet.

Satsningsområder

Kunnskapsspredning er mål nummer en. Prosjektet når ut til egne medlemmer, andre organisasjoner, frivillige, tillitsvalgte, pårørende, eldreråd og ansatte i mange av landets kommuner. Pandemien påvirket arbeidet også i 2021 og deler av kurs- og foredragsvirksomheten ble derfor holdt digitalt, på Teams.

Vi erfarer at det er hensiktsmessig å nå ut til yngre pensjonister, som et ledd i det forebyggende helsearbeidet. Slik alderssammensetningen i befolkningen utvikler seg, er det helt nødvendig å ta ansvar for egen helse og alderdom. Vi ser også hvor viktig det er med opplæring av eldrerådene i kommunene, slik at representantene kan påvirke beslutninger som kommunen tar. Vi vil derfor arbeide enda mer målrettet mot disse målgruppene i 2022.

Vi opplever å være en interessant samarbeidspartner og sparringspartner for ulike aktører, som Helsedirektoratet, utviklere, bedrifter og forskere. Pensjonistforbundet er med sine 752 lokalforeninger en effektiv kanal, både for å spre informasjon og hente inn brukerstemmen. Vi vil fortsette jobben med å påvirke utviklingen innen velferdsteknologi.

2021 er året der landets helseinstitusjoner virkelig har tatt i bruk digitale hjelpemidler for å kommunisere med pasienter og pårørende. Dette er en spennende utvikling med mange muligheter og utfordringer. Med økt digitalisering er det også nødvendig med informasjon og opplæring, her vil prosjektet være en viktig bidragsyter.

Prosjektgruppen

Prosjektgruppen besto i første halvdel av 2021 av Tone Bye, Arild Pedersen, Odd Bård Risvoll, Mona Rhein, Karstein Kristiansen, Hans Ekornholmen og Jan S. Torgersen. Prosjektleder Tone Bye sluttet i juni 2021 og i en mellomperiode hadde Arild Pedersen ansvaret med å koordinere aktivitetene. Ny prosjektleder fra desember er Anne-Kari Minsaas.

Prosjektgruppens medlemmer bidrar med sin faglige kompetanse og fungerer som rådgivere og foredragsholdere. Prosjektgruppen er også naturlige deltakere eller bidragsytere i ulike fora. Dette arbeidet har imidlertid vært vanskelig å gjennomføre uten våre dyktige teknologiambassadører og en bred dugnadsinnsats innad i organisasjonen. Resultatene viser tydelig hvilken slagkraft vi som organisasjon har når vi jobber godt sammen.

Teknologiambassadørordningen

Med bakgrunn i «Leve hele livet» og myndighetenes ønske om at hver og en av oss skal bo hjemme lengst mulig og bedre enn før, søkte Pensjonistforbundet midler til prosjektet «Teknologiambassadørordningen – en katalysator for å nå frem til sårbare eldre» over statsbudsjettet.

Helsedirektoratet bevilget for 2021 tre millioner kroner til prosjektet, og arbeidet med å nå fram til sårbare eldre gjennom et korps av teknologiambassadører kom i gang i januar.

Teknologiambassadørene arbeider opp mot eldreråd, kommune og lag/foreninger for å sikre at brukerstemmen kommer tydeligere frem og at de som skal benytte tjenesten/ produktet blir involvert tidlig i prosesser, f.eks ved innovasjon og implementering.

Målet med prosjektet er å rekruttere 400 frivillige over en to-års-periode, og det er ønskelig å få

Første pulje med teknologiambassadører som gjennomgikk kurs i 2021. (Foto: Kjell Skarheim)

minst en teknologiambassadør i hver kommune. Disse skal skoles og ha en plattform å kommunisere på.

Skolering og kommunikasjon

For å sikre et kvalitativt godt innhold i skoleringen ble det opprettet en programkomité bestående av Kristin Mehre, Inger Holen og Lisbet Karlsen, i tillegg til prosjektleder Unni Olimb Norman.

Kristin Mehre er konsulent i Pensjonistforbundet og har tidligere vært avdelingsdirektør i Helsedirektoratet, med ansvar for planlegging og implementering av velferdsteknologi-programmet i Norge. Inger Holen er administrerende direktør i *I4Helse* og arbeider for at academia, næringsliv og det offentlige skal jobbe sammen på nye måter. Lisbet Karlsen har utdanning innen didaktikk (undervisningslære) og har sikret variasjon og at kursene er en god læringsarena.

Som kommunikasjonsplattform er det valgt en lukket Facebook side; «Forum for teknologiambassadører». Her deles ideer og erfaringer. I tillegg legges presentasjoner og filmer fra skoleringen ut her.

Markedsføring og rekruttering

For å sikre lik framstilling til interessenter, er det utarbeidet en filmsnutt om hva en

teknologiambassadør er, gjør og hvilke roller den har. Den er blant annet brukt i en kampanje på Facebook for å få interesserte til å melde seg. Omtale og annonsering i Pensjonisten samt informasjon via fylkessekretærer og eldreråd er også benyttet i rekrutteringsarbeidet.

Status

Gjennom seks kurs denne høsten har 141 fullført skoleringen. Videre har ca. 90 personer meldt interesse for å delta på kurs våren 2022. Det er gjennomført evaluering av alle kursene med gode resultater. På bakgrunn av tilbakemeldingene er noen mindre justeringer gjort underveis.

Veien videre

Rekrutteringsarbeid har førsteprioritet, sammen med kommunikasjon med eksisterende teknologiambassadører. Videre arbeides det med å planlegge vårens kursrekke og markedsføring i ulike fora, f. eks innen forskningsmiljøer og læringsarenaer.

Det planlegges webinarer og det er ønskelig å få til en større samling for teknologiambassadører som har fullført kurs. Fokusområder vil være hva man har oppnådd, hvilke utfordringer man har møtt på og nytt på velferdsteknologifronten.

7

Tall

Pensjonistforbundet i tall

752 lokalforeninger

Pensjonistforbundet er bygget opp rundt lokalforeninger/lokallag som er tilsluttet forbundet sentralt. De fleste lokalforeninger er geografiske foreninger. Det kan være flere lokalforeninger innen en kommune. Noen lokalforeninger er dannet i bedrifter og på arbeidsplasser og noen har sitt utspring fra fagforeninger. Alle foreninger er tilknyttet en fylkesforening. Medlemmer i en lokalforening får tilbud om diverse aktiviteter fra sin lokalforening, som for eksempel møter med faglig og sosialt innhold, reiser og utflukter o.l.

Kollektive medlemmer

Kollektive medlemmer har betalt den sentrale delen av kontingenten via sin kontingent til den kollektivt tilmeldte organisasjonen. Den kollektivt tilmeldte organisasjonen sørger for at den sentrale kontingenten til Pensjonistforbundet betales. Dersom et kollektivt tilmeldt medlem ønsker å melde seg inn i en lokalforening, skal vedkommende betale den lokale- og fylkesvise kontingenten.

Følgende ti forbund er kollektivt tilmeldt Pensjonistforbundet; Fagforbundet, Industri Energi, Postens Pensjonistforbund, Yrkestrafikkforbundet (YTF), Seniorforum Norsk Fysioterapiforbund (NFF), Mesta Pensjonistforening, Avdelingspensjonistenes forening av Norges Bank (APF), Statens Vegvesen Pensjonistforbund, Kystverkets Pensjonistforbund og Store Norske pensjonistforening.

Medlemstall

Fagforbundet	127 462
Industri Energi	11 720
Postens Pensjonistforbund	1 705
Statens Vegvesen	2 687
Yrkestrafikkforbundet (YTF)	1 291
Mesta Pensjonistforening	211
Norsk Fysioterapiforbund	711
APF (Norges Bank)	152
Kystverkets Pensjonistforening	126
Store Norske pensjonistforening	58
Sum kollektive medlemmer	146 123
Sum enkeltmedlemmer	102 532
Totalt antall medlemmer	248 655

Nye lokalforeninger i 2021

- Pensjonistforbundet Knarvik
- Pensjonistforbundet Bjørnafjorden
- Flakstad pensjonistforening

Utmeldte foreninger i 2020

- Trønder Taxi pensjonistforening
- Pensjonistforeningen Gylden alder
- Ulstein/Hatlø Pensjonistlag
- Glassverket pensjonistforening
- Valsøyfjord pensjonistforening
- Vats Pensjonistlag
- Misvær og Omegn pensjonistforening
- Tjøtta Pensjonistforening
- Nito Pensjonist Drammen
- Vestfossen Pensjonistforening
- Gjøvik Grafiske Pensjonistforening
- Kalvåg Pensjonistlag
- Ranheim Pensjonistforening
- Øverbygda og Kongsmoen Pensjonistlag
- Hemne Pensjonistforening
- Ytre Vikna Pensjonistlag
- Vannareid Pensjonistforening

Innmeldte kollektive foreninger:

Store Norske pensjonistforening

Medlemsfordeler

Det jobbes aktivt med å utvikle Pensjonistforbundets medlemsfordeler, som alle medlemmer kan benytte seg av. Medlemsfordelene blir annonsert i medlemsbladet Pensjonisten og på våre nettsider.

Pensjonistforbundet har disse medlemsfordelene ved utgangen av 2021:

- Avtale med **Solgården i Spania**. Våre medlemmer får reiser til redusert pris og slipper å betale enkeltromtillegg.
- **Dag Aasbø travel**, med cruise og reiser innenlands og utenlands.
- **Apollo**, 500 kr i rabatt per person ved bestilling av pakkereise med charterfly senest 30 dager før avreise. Rabatten gjelder samtlige personer på samme reisebestilling utført av det registrerte medlemmet.
- Avtale med **Travelmaker** som leverer skreddersydde turer.
- Avtale med **Boreal** om reiser med Hurtigruten til medlemspris.
- Avtale med **Toyota og Lexus** som gir 6 prosent ved kjøp av ny bil. Det ligger også en god finansieringsavtale på lån til bil, med 0,5 % i rabatt på TFS standardrente og en rabatt på 1000 kroner på etableringsgebyret.
- Fri service i fem år ved kjøp av **BMW eller Mini hos Bavaria**. (gjelder ikke BMWi3)
- **Advokatfelleskapet Kolbotn** gir rabatt på juridisk bistand og gratis 30 minutters samtale.
- Kjøp av hjertestarter hos **Trygg partner AS**.
- Avtale med **Sport 1 Risør** om rabatt på kjøp av el-sykkel
- Avtale med **Continyou** på Helseklokken GO, avslag på 890kr.
- Avtale med **Mesterfarge**.
- Avtale med **Fasadeprodukter**, 30 % rabatt på hele produktspekteret av sol- og innsynskjerming og garasjeprodukter.
- Strømvavtale med **Ishavskraft**, medlemmer får seniorstrømvavtale.
- Avtale med **Hjelpemiddelpartner**. Medlemmer får 15 % rabatt når de handler i velferdsbutikken.no.
- **Hadeland Glassverk**. 10 % rabatt i nettbutikk, 20 % på utstillinger.
- **Feelgood Treningssenter**, kr. 100,- i rabatt pr måned ved binding ut 2021.
- **Fonus Begravelsesbyrå**. Rabatt på gravsteiner, kister, kisteutstyr og urner.

Jan Davidsen
Jan Davidsen
leder

Nils-Edvard Olsen
Nils-Edvard Olsen
nestleder

Ragnhild M. Hagen
Ragnhild M Hagen
nestleder

Inger Marie Stokker
Inger Marie Stokker
medlem

Gerd Eva Volden
Gerd Eva Volden
medlem

Helga Hjetland
Helga Hjetland
medlem

Eise Ormaasen
Eise Ormaasen
medlem

Tørres Sande
Tørres Sande
medlem

Melvin Steinsvoll
Melvin Steinsvoll
medlem

Harald Olimb Norman
Harald Olimb Norman
generalsekretær

Pensjonistforbundet

Torggata 15
0180 Oslo

Postadresse

Postboks 6714, St. Olavs plass
0130 Oslo

Tlf: 22 34 87 70

E-post: pf@pensjonistforbundet.no

www.pensjonistforbundet.no

www.facebook.com/pensjonistforbundet

